

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΛΕΙΟΔΙΚΕΙΩΝ ΣΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ (1821-1826)*

Λειοδικεία ή επιτροπές για την κρίση λειών λειτούργησαν στα πρώτα χρόνια του Άγώνα στα σημαντικότερα λιμάνια όπου συγκροτήθηκαν και έξοπλίσθηκαν ναυτικές μοίρες ή δίνονταν έγγραφα καταδρομής. Μέ την ενίσχυση της κυβερνήσεως και την παράλληλη αύξηση του ελέγχου που απέκτησε για τη διεξαγωγή του Άγώνα τα λειοδικεία αυτά καταργήθηκαν, για να παραχωρήσουν τη θέση τους στο Θαλάσσιο Δικαστήριο που ιδρύθηκε στο Ναύπλιο. Στο Μεσολόγγι, έδρα της τοπικής αρχής της Δυτ. Στερεάς, η οποία διατήρησε επί πολύ τη διοικητική αυτότελεία της, λειτούργησαν λειοδικεία μέχρι τις παραμονές της άλωσης της πόλεως.

Στή Δυτική Στερεά [Χέρσο] Ελλάδα έξ αρχής του Άγώνα επικράτησε διοικητική αυτότελεία, την οποία καθόριζε όχι μόνο η γεωγραφική θέση της περιοχής και οι γενικότερες συνθήκες που επικρατούσαν πριν από την Έπανάσταση, αλλά και η παρουσία του Άλεξ. Μαυροκορδάτου. Ο «πρίγκηπας», όπως συνηθέστανε τον αποκαλούσαν, είχε κατορθώσει ν' αποσπάσει την έμπιστοσύνη ή τη συναίνεση των ξένων από τις πολιτικές και διοικητικές διαδικασίες στρατιωτικών, να επιβληθεί στις ανίσχυρες πολιτικές ομάδες και να εκπροσωπήσει την ανώτατη τοπική ήγεσία¹. Έτσι λοιπόν και μετά τη συγκρότηση της «Προσωρινής Διοικήσεως της Ελλάδος» και την οργάνωση της κεντρικής διοικήσεως (Ιαν. 1822)² διατηρήθηκε, όπως είναι γνωστό, η Γερουσία ως κεντρική διοικητική αρχή «υπό την έθνικήν Βουλήν», της οποίας πρόεδρος είχε εκλεγεί (Νοέμ. 1821) ο Μαυροκορδάτος³. Αλλά ο Μαυροκορδάτος είχε διορισθεί (15 Ιαν. 1822) και πρόεδρος του

* Η μελέτη αυτή αποτελεί τμήμα γενικότερης με τον τίτλο «Τό Θαλάσσιο Δικαστήριο στην Έπανάσταση (1821-1827)» για τούτο και δέν επιχειρείται και εδώ η έρμηνεια ή διασάφηση όρισμένων διατάξεων και όρων ή η παρακολούθηση της εξέλιξεως όρισμένων θεσμών. Για τη σύνταξη της χρησιμοποιήθηκε και άνέκδοτο αρχειακό ύλικό των Γενικών Αρχείων του Κράτους (=ΓΑΚ) και ειδικά από τούς κλάδους: Έκτελεστικό (=Έκτελ.), Υπουργείο Ναυτικών (=Υπ. Ναυτ.), Υπουργείο Δικαίου (=Υπ. Δικ.), Θαλάσσιον Δικαστήριον (=Θαλ. Δικ.), και από τη Συλλογή Βλαχογιάννη (= Συλλ. Βλαχ.).

1. Βλ. Άπ. Βακαλόπουλου, *Ιστορία του Νέου Έλληνισμού. Η μεγάλη Έλληνική Έπανάσταση (1821-1829)*, τ. 5. Οι προϋποθέσεις και οι βάσεις της (1813-1822), Θεσσαλονίκη 1980, σ. 723-726.

2. Για τη διοικητική οργάνωση του έμπολεμου έθνους στην περίοδο της επαναστάσεως βλ. Γ. Δ. Δημακόπουλου, *Η διοικητική οργάνωσις κατά την Έλληνικήν Έπανάστασιν 1821-1827*, Αθήνα 1966.

3. Γ. Δ. Δημακόπουλου, έ.ά., σ. 65, 125-133.

Ἐκτελεστικοῦ⁴. Λίγους μῆνες ἀργότερα διατηρώντας πάντα (15 Ἰαν. 1822 - 25 Ἀπρ. 1823) καί τήν προεδρία τοῦ Ἐκτελεστικοῦ ἐπέστρεψε στό Μεσολόγγι μ' ἐντολή τοῦ Βουλευτικοῦ (11 Μαΐου 1822) τήν ὁποία ἐπέβαλαν οἱ πολεμικές ἀνάγκες τῆς περιοχῆς, ὡς γενικός «Διευθυν- τῆς τῶν τε στρατιωτικῶν καί πολιτικῶν πραγμάτων τῆς Δυτικῆς Χέρσου Ἑλλάδος»⁵. Ὅσο διάστημα ἔλειψε στήν Πελοπόννησο ἡ ἀνώτατη τοπική διοικητική ἀρχή ἀνατέθηκε (7 Μαρτίου 1823) σέ τριμελή Καγκελλαρία ἡ Γενική Ἀρμοστεία, ἐνῶ οἱ «Φροντισταί» Οἰκονομίας, Θαλάσσης καί Πολέμου θά εἶχαν ἀρμοδιότητες ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν, Ναυτικῶν καί Στρατιωτικῶν. Οἱ «Γενικοί Ἀρμοσταί τῆς Δυτ. Χ. Ἑλλάδος» (Ἰω. Παπαδάκης, Ἀλ. Βλαχόπουλος, Τ. Μαγγίνας) ἄσκησαν τήν ἐξουσία γιά τρεῖς μῆνες, μέχρι στίς 13 Ἰουν. 1823, ἐνῶ ἡ Γερουσία ἀποδυναμώθηκε προοδευτικά καί διαλύθηκε⁶.

Ἡ διοικητική αὐτοτέλεια τῆς Δυτ. Στερεᾶς πού τήν ὑπαγόρευαν ὄχι μόνο οἱ ἀποκεντρωτικές τάσεις πού σχετίζονταν μέ τήν ἀδυναμία τῆς κεντρικῆς Διοικήσεως, ἀλλά καί ἡ ἀνάγκη κάποιας εὐλυγισίας γιά τήν ἀντιμετώπιση προβλημάτων πού δημιουργοῦσε ἡ γεωγραφική θέση τοῦ Μεσολογγίου, προσδιόρισε καί τή σχετική αὐτόνομη διαχείριση ἀπό μέρους τῆς ἡγεσίας τῆς διεξαγωγῆς τοῦ ἀγῶνα.

Τριμελεῖς ἐπιτροπές ἀντί λειοδικειῶν. Ἡ Γερουσία τῆς Δυτ. Χ. Ἑλλάδος, μετά τή διακήρυξη τοῦ ἀποκλεισμοῦ (13 Μαρτ. 1822) τῶν παραλίων τῆς Ἡπείρου, Θεσσαλίας, Εὐβοίας, Πελοποννήσου, τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου, τῆς Κρήτης, τῶν λιμένων τῶν Σποράδων, ἀπό τήν κεντρική κυβερνήση⁷, κήρυξε σέ κατάσταση ἀποκλεισμοῦ (24 Ἀπρ. 1822) τά παράλια τῆς Δυτ. Ἑλλάδος. Ὡς γεωγραφική ἔκταση καθορίζονταν «οἱ λιμένες καί τά παράλια τῆς Δυτ. Χ. Ἑλλάδος, ὅσα εὐρίσκονται κατακρατούμενα ἀπό τοὺς Ὀθωμανοὺς» καί συγκεκριμένα ἀπό τήν Ἀντίβαρη, τόν Ἀμβρακικό κόλπο, μέχρι τήν εἴσοδο τοῦ «Κορινθιακοῦ κόλπου καί τά δύο Καστέλλια σὺν τῇ Ναυπάκτῳ καί Πάτραις»⁸. Σύμφωνα μέ τό περιεχόμενο τῆς διακηρύξεως, τό ὁποῖο, βασιζόμενο εἰς τὰς «συνηθείας»⁹ καί «τά δίκαια τῶν Ἐθνῶν», θά

4. Γ. Δ. Δημακόπουλου, ἔ.ἀ., σ. 105.

5. Γ. Δ. Δημακόπουλου, ἔ.ἀ., σ. 129.

6. Γ. Δ. Δημακόπουλου, ἔ.ἀ., σ. 133, 157.

7. Βλ. Ἀπ. Β. Δασκαλάκη, *Κείμενα - Πηγὰί τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστά- σεως*, τ. Β', (1821-1826), Ἀθῆναι 1967, σ. 44-45.

8. Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς βασιλείας (=ΑΕΠ) ἔκδ. ὑπὸ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, τ. 1, Ἀθῆναι 1971, σ. 480-481. Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ὁ ἀποκλεισμός, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸν προσδιορισμὸ τῶν ἀποκλειόμενων στὸν «Κορινθιακοῦ» κόλπο λιμένων (δύο Καστέλλια, δηλ. Πίο καί Ἀντίρριο, Πάτρα) δὲν ἀναφερόταν στὸν παραπάνω κόλπο, ἀλλὰ στὸν Πατραϊκό.

9. Γιά τίς «συνηθείες» πού ἐθιμικά ρύθμιζαν τίς ναυτικές σχέσεις τῶν Ἑλλήνων κι ἐπέδρασαν στὴ διαμόρφωση τοῦ ναυτικοῦ προεπαναστατικοῦ δικαίου βλ. πρόχειρα Δ. Χ. Γκόφα, *Ἡ φόρτωση ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἱστορικά*, Ἀθῆναι 1965, σ. 11 κ.ἑ. - Θ.

πρέπει ν' αποδοθεί στόν έμπορο καί άρχιγραμματέα της Γερουσίας Ν. Λουριώτη, προβλεπόταν ή άσκηση νηοψίας καί καθιερωνόταν ή άρχή ότι ή σημαία δέν καλύπτει τό σκάφος καί τό φορτίο του. Μέ τό άρθρο δ' όριζόταν ότι «κάθε πλοϊόν, μέ όποιανδήποτε σημαίαν καί δι' ούτινος ύπηκόου λογαριασμόν ήθελεν εύρεθι από τά έλληνικά πλοία... έμπορευόμενον μέ τούς ειρημένους άποκλεισμένους τόπους... θέλει δημεύεται σύν τῷ φορτίῳ καί τό πλοϊόν». Όριζόταν επίσης μέ τό άρθρο ε' ότι μόνο τό έχθρικό φορτίο πού θρискόταν σέ σκάφος, όποιασδήποτε σημαίας, κατευθυνόμενο «δι' οίονδήποτε μέρος» δημευόταν. Στο σκάφος πού θά κρινόταν έλεύθερο πληρωνόταν ό ναύλος του.

Οί διατάξεις αυτές ήταν αντίθετες μέ κείνες της αντίστοιχης διακηρύξεως της Προσ. Διοικήσεως, πού δέν πρόβλεπε τήν άσκηση νηοψίας σέ σκάφη πού έπλεαν σ' άνοικτή θάλασσα καί πού άποδεχόταν τήν άρχή ότι ή σημαία καλύπτει τήν έχθρική ιδιοκτησία¹⁰. Δέν άκολούθησε λοιπόν ή Γερουσία γιά τή ρύθμιση τών ναυτικών άποκλεισμών τίς φιλελεύθερες άρχές πού άποδέχθηκε ή "Ενοπλη Ούδετερότητα¹¹, αλλά τούς παλιούς αύστηρούς κανόνες ή «συνήθειες» πού έπικρατούσαν στη Μεσόγειο, κυρίως, καί κωδικοποιήθηκαν στό *Consolato del Mare*¹². Τούς επέβαλαν οί άνάγκες από τήν άναμέτρηση μ' ένς ισχυρό αντίπαλο¹³. Άλλωστε αυτές ήταν οί άρχές πού πρόσφατα γνώρισαν οί Έλληνες τήν έφαρμογή τους από τούς Άγγλους στη διάρκεια τών Ναπολεόντειων πολέμων.

Τόν άποκλεισμό, μέ άσαφή πράγματι γεωγραφικά όρια, θά έφάρμοζαν, σύμφωνα μέ τήν παραπάνω διακήρυξη, τόσο «τά δημόσια σκάφη», όσο καί τά «ιδιωτικά», τά όποια θά είχαν τήν άπαιτούμενη άδεια καταδρομής από τή Γερουσία.

Τήν εκδίκηση του σκάφους ή φορτίου τό όποιο θά θεωρούσε ό «άποκλειστής» κατά τή νηοψία ύπόπτο, αναλάμβανε έπιτροπή πού θά ήδρευε στό Μεσολόγγι «μέχρι του γενικού θαλασσιου συστήματος

¹⁰ Α. Χαλκιάπουλου, *Θέματα θαλασσίων λειών κατά τήν Καποδιστριακήν περίοδον*, Αθήναι 1974, σ. 31. — Ε. Ν. Αθηναίου, *Τό δίκαιον της προεπαναστατικής ναυτιλίας τών Έλλήνων*, Αθήναι 1973.

¹¹ Μετά από λίγους μήνες σέ όδηγίες της πρός τούς πλοιάρχους (9 Μαΐου 1822) ή κυβέρνηση έδινε τό δικαίωμα άσκήσεως της νηοψίας (*Άρχείον της Κοινότητος Υδρας 1778-1832*, έκδ. Άντ. Λιγνού (= Άρχ. Υδρ.), τ. 8, έν Πειραιεί 1927, σ. 168-169. — Άπ. Δασκαλάκη, έ.δ., τ. Β', σ. 54).

¹² Βλ. Κρ. Μ. Ιωάννου, *Έξωτερική πολιτική καί διεθνές δίκαιο στό Είκοσιένα*, έκδ. Σπουδαστηρίου Διεθνούς Δικαίου καί Διεθνών Σχέσεων, Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, σειρά *Τετράδια Διεθνούς Δικαίου*, άρ. 1, Αθήναι-Κομοτηνή 1979, σ. 70.

¹³ Βλ. Thr. Mitsidis, *Consolato del Mare. The Medieval Maritime Code and its Contribution to the Development of International Law* εις *Revue Hellénique de Droit International*, τ. 22, Νο 3-4 (1969), σ. 100 κ.έ. — Κρ. Ιωάννου, έ.δ., σ. 66 κ.έ.

¹⁴ ΑΕΠ, τ. 1, σ. 480.

παρά τῆς σεβαστῆς Βουλῆς τῆς Ἑλλάδος»¹⁴.

Ἡ ἀπόφαση τῆς Γερουσίας νά προσχωρήσει στήν ἀρχή ὅτι ἡ σημαία δέν καλύπτει τό σκάφος καί τό φορτίο, ἀρχή τήν ὁποία ὅλες σχεδόν οἱ εὐρωπαϊκές Δυνάμεις εἶχαν ἀπορίψει ἐκτός ἀπό τήν Ἀγγλία, ἐρμηνεύεται ἀπό τίς ἰδιαίτερα δυσχερεῖς συνθήκες πού ἀντιμετώπιζαν οἱ ἐπαναστατικές ἀρχές στήν περιοχή αὐτή. Ἡ γειτνίαση τῆς Δυτ. Στερεᾶς μέ τήν ὑπό ἀγγλική προστασία Ἐπτάνησο καί ἡ ἐπιμονή πολυάριθμων Ἐπτανησίων νά συνεχίζουσι τίς ἐμπορικές συναλλαγές τους μέ τήν ἡπειρωτική Ἑλλάδα προκαλοῦσε ζητήματα στίς ἐλληνικές ἀρχές. Ἐπειτα ἔπρεπε νά παρεμποδισθεῖ ἡ μετακίνηση ἐχθρικών στρατευμάτων τά ὁποῖα προερχόμενα ἀπό τήν Ἠπειρο μεταφέρονταν στήν Πελοπόννησο μέ σκάφη ὑπό εὐρωπαϊκή σημαία.

Ἡ παραπάνω διακήρυξη, ἡ ὁποία στάλθηκε στό Μινιστέριο τῶν Ἑσωτερικῶν στήν Κόρινθο νά τυπωθεῖ, δέν κοινοποιήθηκε τελικά στούς προξένους τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Τήν ἐπόμενη τῆς συντάξεώς της ἐφθασε στό Μεσολόγγι ὁ Γεώργιος Σπανιολάκης ἐπιστρέφοντας ἀπό τήν Κέρκυρα¹⁵. Εἶχε σταλεῖ ἀπό μέρους τῆς κυβερνήσεως γιά τή ρύθμιση ζητήματος πού ἀνέκυψε μετά τήν κατάσχεση ἀπό τίς ἰονικές ἀρχές τῆς ἐλληνικῆς γολέτας «*Τερψιχόρη*» μέ καπ. τόν Ἀντ. Ραφαήλ σέ ἀντίποινα καί μετά τή διατύπωση διαφόρων ἀπαιτήσεων τῆς ἰονικῆς κυβερνήσεως. Συγχρόνως εἶχε τήν ἐντολή νά ζητήσῃ ἀπό τόν Ἀγγλο Ἀρμοστή Th. Maitland τήν ἀναγνώριση στούς Ἕλληνες τοῦ δικαιώματος ν' ἀσκοῦν νηοψία στά σκάφη μέ ἰονική ἢ βρετανική σημαία καί τήν κατ' ἐξαίρεση δήμευση τῶν ἐχθρικών ἐφοδίων πολέμου πού θά μεταφέρονταν μέ τά σκάφη αὐτά. Νά ἰσχύσει δηλαδή ἡ ἀρχή, τήν ὁποία ἀνέκαθεν εἶχαν ἐφαρμόσει οἱ Ἀγγλοὶ, νά μή καλύπτει ἡ σημαία τά ἐχθρικά ἐφόδια πολέμου¹⁶.

Ἡ ἀποστολή τοῦ Γ. Σπανιολάκη ἀπέτυχε, μετά τήν ἐπίμονη ἄρνηση τοῦ Th. Maitland νά συζητήσῃ μέ τόν ἀπεσταλμένο κυβερνήσεως τήν ὁποία δέν ἀναγνώριζε¹⁷. Συνέστησε λοιπόν ὁ Γ. Σπανιολάκης στή Γερουσία νά μή κοινοποιήσῃ τή διακήρυξη πού συνέταξε γιά τόν ἀποκλεισμό. Ἔτσι τό «*προκήρυγμα*» αὐτό ἔμεινε «*ἀνενέργητον*» καί ἡ Γερουσία ὑποχρέωθηκε νά χρησιμοποιοῦσῃ τή διακήρυξη τῆς Προσ. Διοικήσεως τῆς 13ης Μαρτίου 1822¹⁸.

Ἡ ἐφαρμογή τῶν διατάξεων γιά τούς ἀποκλεισμούς προκάλεσε ζητήματα στίς ἀρχές τῆς Δυτ. Ἑλλάδος ὅπως ἄλλωστε καί στήν

14. ΑΕΠ, τ. 1, σ. 481.

15. Βλ. Ἀπ. Δασκαλάκη, ἔ.ἀ., τ. Β', σ. 45-61.

16. Ἀρχ. Ὑδρ., τ. 8, σ. 62-63.

17. Ἀρχ. Ὑδρ., τ. 8, σ. 63-64. — Κ. Εὔσταθιάδου, «*Σχέσεις τῶν Ἑλλήνων ἐπαναστατῶν τοῦ 1821 πρὸς τὰς ξένας Δυνάμεις*» εἰς *Μελέται Διεθνoῦς Δικαίου*, τ. 2, Ἀθῆναι 1959, σ. 615.

18. ΑΕΠ, τ. 1, σ. 481.

κεντρική διοίκηση του Ἀγώνα. Οἱ δυσχέρειες προέρχονταν τόσο ἀπὸ τίς διαμαρτυρίες τῶν ἐκπροσώπων τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, οἱ ὁποῖες δὲν ἀναγνώριζαν στίς ἐλληνικές ἀρχές τὸ δικαίωμα νὰ διακηρύσσουν ἀποκλεισμούς, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴ δραστηριότητα τῶν καταδρομῶν οἱ ὁποῖοι παραβίαζαν τίς διατάξεις τους¹⁹. Οἱ διαμαρτυρίες προέρχονταν κυρίως ἀπὸ τὴν Ἀρμοστεία τῆς Ἑπτανήσου μιά καὶ τὰ περισσότερα σκάφη τὰ ὁποῖα διέπλεαν τὴν ὀριοθετημένη ἀπὸ τίς διατάξεις γιὰ τὸν ἀποκλεισμό θαλάσσια περιοχὴ ἔφεραν ἰονικὴ σημαία ἢ μετέφεραν ἰδιοκτησίες ὑπηκόων τῆς ἰονικῆς κυβερνήσεως. Κύριο ἐπιχείρημα ὑπῆρξε ἡ ἀσάφεια σχετικὰ μὲ τὴ γεωγραφικὴ ἔκταση τοῦ ἀποκλεισμοῦ, γεγονός πού δὲν ἐπέτρεπε τὴν πραγματικὴ ἐφαρμογὴ του ἀπὸ τίς ἀπαιτούμενες ναυτικές δυνάμεις. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις μετὰ τίς διαμαρτυρίες αὐτές ἀναγκάσθηκε νὰ διασαφηνίσει τὰ ὅρια τοῦ ἀποκλεισμοῦ μὲ τὴ «*διαδήλωσιν*» τῆς 11 Αὐγ. 1822 καὶ ἀργότερα τὴν ἐγκύκλιό τῆς 11 Νοεμ. 1822²⁰. Τὰ ὅρια αὐτὰ περιορίζονταν μόνον στὰ κατεχόμενα ἀπὸ τὸν ἐχθρὸ λιμάνια καὶ φρούρια καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὴν Πρέβεζα μέχρι τὸ Βόλο, στὴν Εὐθία καὶ Κρήτη. Ἐπειτα ἀπὸ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1822, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τίς ὁδηγίες τοῦ Βρεταννοῦ Ὑπ. Ἐξωτερικῶν Castlereagh καὶ ἀργότερα (14 Σεπτ. 1822) τοῦ G. Canning στὴ βρεταννικὴ ἀποστολὴ πού μετεῖχε στὸ συνέδριο τῆς Βερόνας, ἡ βρεταννικὴ κυβέρνησις εἶχε προσχωρήσει στὴν ἀπόφαση ν' ἀναγνωρίσει τοὺς Ἕλληνες ὡς ἐμπόλεμους καὶ νόμιμους κατὰ συνέπεια τοὺς διενεργούμενους ἀπὸ τὴν κυβέρνησίν τους ἀποκλεισμούς²¹. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀγγλικῆς μεταστροφῆς ὑπῆρξε: 1) Ἡ ἔκδοση τῆς ἐγκυκλίου τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀγγλικῆς ναυτικῆς μοίρας στὸ Αἰγαῖο G. Hamilton «*πρὸς τοὺς ἀγγλικούς προξένους*» τῆς 9 Νοεμ. 1822 ν.ή.²² μὲ τὴν ὁποία τοὺς κοινοποιοῦσε τὴν ἀνάγκη νὰ τηρηθεῖ ἡ οὐδετερότητα μετὰ τῶν διαμαχομένων κι ὅτι ὅσοι θὰ διασποῦσαν τοὺς ἀποκλεισμούς δὲν θὰ εἶχαν τὴν προστασία τῆς κυβερνήσεώς τους. 2) Ἡ ἐντολὴ (27 Ἰαν.

19. Ἡ κυβέρνησις τῶν Ἰονίων Νήσων εἶχε ἀναγνωρίσει (7 Μαΐου 1821) τὸν ἀποκλεισμό τῆς Πελοποννήσου καὶ τὸν ἀποκλεισμό τῶν παραλίων ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι μέχρι τὴν Αὐλῶνα (23 Αὐγούστου 1821) πού διακήρυξε ἡ Πύλη (βλ. Κ. Εὐσταθιάδου, ἔ.ἀ., σ. 610. Κρ. Ἰωάννου, ἔ.ἀ., σ. 62). Εἶχαν διακηρυχθεῖ ἀπὸ ἀναγνωρισμένη διεθνῶς κυβέρνησις καὶ ἐφαρμόζονταν ἀπὸ σκάφη νομίμου κυβερνήσεως. Εἶχε ἐπίσης διακηρύξει (29 Ὀκτωβρίου 1821) τὴν οὐδετερότητά της στὸν πόλεμο τῆς Τουρκίας κατὰ τῶν ἀποστατῶν της (βλ. Κ. Εὐσταθιάδου, ἔ.ἀ., σ. 613, 621).

20. Βλ. Ἀρχ. Ὑδρ. τ. 8, σ. 421, 618. — *Τὰ Σπετσιωτικά, ἥτοι συλλογὴ ἱστορικῶν ἐγγράφων καὶ ὑπομνημάτων, ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς νήσου Σπετσῶν καὶ τοῦ κράτους, ὑπὸ Ἀν. Α. Χατζή - Ἀναργύρου, ἐν Πειραιεῖ 1925* (= *Τὰ Σπετσιωτικά*), τ. 1, σ. 574, τ. 2, σ. 595.

21. Ed. Driault - M. Lhéritier, *Histoire diplomatique de la Grèce de 1821 à nos jours*, τ. 1, Paris 1925, σ. 201.

22. Βλ. Ἀρχ. Ὑδρ., τ. 8, σ. 618. — *Τὰ Σπετσιωτικά*, τ. 1, σ. 592, 597, τ. 2, σ. 84. — Κ. Εὐσταθιάδου, ἔ.ἀ., σ. 264. — Ἀπ. Δασκαλάκη, ἔ.ἀ., τ. Β', σ. 63-64.

1823) του άρχηγου της αγγλικής μοίρας Μεσογείου Gr. Moore στους Βρετανούς πλοίαρχους να σέβονται τους ελληνικούς αποκλεισμούς και την ουδετερότητα που διακήρυξε η κυβέρνηση τους²³. 3) 'Η επίσημη αναγνώριση από τη Βρετανική κυβέρνηση (25 Μαρτ. 1823) των 'Ελλήνων ως έμπολέμων²⁴. 'Η γαλλική κυβέρνηση σιωπηρά προσχώρησε αργότερα στην αναγνώριση των ελληνικών αποκλεισμών^{24α}, ενώ η αυστριακή, έμμενοντας στην ύποστήριξη της όθωμανικής αυτοκρατορίας και θέτοντας ζήτημα προσβολής της αρχής της νομιμότητας²⁵, άρνήθηκε να τους αναγνωρίσει ως νόμιμους εφόσον θεωρούσε τους 'Ελληνες ως αποστάτες υπήκοους της Πύλης²⁶.

Τά σχετικά μέ την έκταση του αποκλεισμού στη Δυτ. 'Ελλάδα ρυθμίστηκαν μετά από πιέσεις της 'Αρμοστείας των 'Επτανήσων. 'Ως όρια καθορίστηκαν εκείνα τά όποια υπέδειξε κατ' έντολή του Th. Maitland ό πλοίαρχος του αγγλικού πολεμικού σκάφους «*Euryalus*» A.G. Clifford και περιλάμβαναν την περιοχή μεταξύ του άκρωτηρίου Πάπα και των νησιών Σκρόφες²⁷. Κατά συνέπεια όι 'Ελληνες καταδρομείς δέν είχαν δικαίωμα να πιάνουν σκάφη έκτός των όρίων αυτών.

Σύμφωνα μέ τίς παραπάνω οδηγίες και μετά τη λύση της πρώτης πολιορκίας του Μεσολογγίου, ό 'Αλ. Μαυροκορδάτος κήρυξε στίς 16 Φεβρ. 1823 τόν αποκλεισμό της Πάτρας²⁸, της όποιας τόν άνεφοδιασμό σέ τρόφιμα και πολεμικό ύλικό είχαν αναλάβει σκάφη διαφόρων σημαίων, κυρίως Ιονικής και αυστριακής. Τά περισσότερα σκάφη προέρχονταν από τη Ζάκυνθο όπου ήταν έγκατεστημένοι διάφοροι έμποροι, πράκτορες των Τούρκων ή των Αιγυπτίων, μεταξύ των όποιων ό Γουλιέλμος Κοκκίνης, πράκτορας του Μεχμέτ 'Αλή, ό Λαδάς, ό 'Αγγλος Oats κ.ά.²⁹. Τά έγγραφα των σκαφών αυτών άνέγραφαν ως τόπο προορισμού, συνηθέστατα, ένα από τά νησιά του 'Ιονίου ή τό Μεσολόγγι³⁰.

'Η έφαρμογή του αποκλεισμού άνατέθηκε, σέ «δημόσια» και «ιδιωτικά» σκάφη. Στά πρώτα περιλαμβάνονταν εκείνα τά όποια

23. Κ. Εύσταθιάδου, έ.ά., σ. 625.

24. Κ. Εύσταθιάδου, έ.ά., σ. 625. Για την αγγλική θέση άπέναντι στην ελληνική επανάσταση βλ. κυρίως C. W. Crawley, *The Question of Greek Independence. A Study of British Policy in the Near East 1821-1833*, Cambridge 1930, σ. 26 κ.έ.

24α. Κ. Εύσταθιάδου, έ.ά., σ. 640.

25. Κρ. 'Ιωάννου, έ.ά., σ. 41.

26. Θ. 'Αθ. Χαλκιάπουλου, έ.ά., σ. 70-75.

27. *Μνημεία της 'Ελληνικής 'Ιστορίας*, έκδ. της 'Ακαδημίας 'Αθηνών, τ. 5, 'Ιστορικών 'Αρχείων 'Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, τεύχ. 3, 'Αθήναις 1968 (= 'Αρχ. Μαυρ.), άρ. 647, σ. 283. — Ντ. Κονόμου, 'Ανέκδοτα κείμενα της 'Ελληνικής 'Επανάστασεως (1822-1826), έκδ. Φιλεκαπαιδευτικής 'Εταιρείας, άρ. 35, 'Αθήναι 1966, σ. 50.

28. 'Αρχ. Μαυρ., τ. 3, άρ. 1855, σ. 328.

29. 'Αρχ. Μαυρ., τ. 3, άρ. 646, σ. 281, άρ. 647, σ. 283. — Ντ. Κονόμου, έ.ά., σ. 68.

30. Ντ. Κονόμου, έ.ά., σ. 68 κ.άλ.

μπορούσε νά ναυλωσει ή τοπική διοίκηση καί ήταν κυρίως ύδριώτικα καί σπετσιώτικα. Ή προσφυγή στίς ύπηρεσίες τών «ιδιωτικῶν», δηλαδή καταδρομικῶν σκαφῶν, τά ὁποία ἄλλωστε ήταν καί τά πιά πολλά, ἐπιβεβαιώνει τήν ἀδυναμία τῆς τοπικῆς αὐτῆς διοικήσεως νά μισθώσει σκάφη γιά τή διεξαγωγή ναυτικῶν ἐπιχειρήσεων. Μή διαθέτοντας τ' ἀπαιτούμενα χρήματα, ὅπως ἄλλωστε καί ἡ κεντρική κυβέρνηση, ὑποχρεώθηκε νά καταφύγει στίς ὑπηρεσίες τών καταδρομῶν μέ ὅλες τίς συνακόλουθες ἐπιπτώσεις. Δέν ἄργησε δέ καί στό Μεσολόγγι ν' ἀναφανοῦν οἱ εὐκαιριακοί ἐπιχειρηματίες, οἱ ὁποῖοι μέ τήν καταδρομή ἐπιδίωκαν νά ὑποκαταστήσουν τίς καταστραμμένες ἀπό τόν πόλεμο ἐμπορικές σχέσεις. Ἐτσι μικρο-κεφαλαιοῦχοι διέθεσαν, μέ τούς κανόνες πού ρύθμιζαν τίς ἐμπορικές «*συντροφίες*», τά κεφάλαιά τους ἢ τά σκάφη τους γιά τόν ἐξοπλισμό καταδρομικοῦ σκάφους. Ἀναφέρεται ὅτι μέλη τῆς τοπικῆς ἀρχῆς Μεσολογγίου, ὁ Νικ. Λουριώτης καί Ἀθ. Ραζῆς - Κότζικας, ἴδρυσαν ἐμπορική ἐταιρεία μέ ἓνα ἐξ ἐπαγγέλματος ὅπως φαίνεται καταδρομέα ἀπό τήν Ἰταλία, τόν Νικ. Sciuto (Σιοῦτο), ὁ ὁποῖος, μέτοχος σέ πέντε σκάφη, ἀνέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα καί ὡς πειρατής³¹. Ὡς καταδρομεῖς ἔδρασαν δύο ἀδελφία τοῦ Σπ. Τρικοῦπη, ἀπό τούς ὁποῖους ὁ ἓνας, ὁ Μάνθος, πιάσθηκε ἀπό τίς ἰονικές ἀρχές³². Ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι καί ὁ Μ. Μπότσαρης ἐξόπλισε τό μίστικό του γιά τήν ἄσκησι καταδρομῆς³³.

Στούς καταδρομεῖς δόθηκαν οἱ σχετικές ἔγγραφες ἄδειες καί ὁδηγίες τήν ἐπόμενη 17 Φεβρ. 1823³⁴. Ἡ σύνταξη τών ἀδειῶν πού δέν φαίνεται ὅτι ἦταν ὅμοιες στό περιεχόμενο μ' ἐκεῖνες πού ἔδιναν οἱ ἀρχές τών τριῶν ναυτικῶν νησιῶν, ἦταν τοῦ Μαυροκορδάτου, ἡ δέ διάρκεια τῆς ἰσχύος τους περιορισμένη στούς 3 μήνες. Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι στίς ἄδειες αὐτές ἡ καταδρομή ἀναφέρεται ὡς «ἐμπορική ἐπιδρομή» καί ὄχι κούρσος ἢ καταγωγή, ὅπως συνήθως χαρακτηρίζεται στ' ἀντίστοιχα ἔγγραφα τῆς κυβερνήσεως ἢ τών ναυτικῶν νησιῶν. Πρέπει τοῦτο ν' ἀποδοθεῖ στήν προσοχή πού ἔδειχνε ὁ Μαυροκορδάτος νά μή προκαλέσει τή δυσἀρέσκεια τών Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων;

Ἡ ἐκδίκαση τών λειῶν γινόταν στό Μεσολόγγι ἀπό 3μελῆ ἐπιτροπή τῆς ὁποίας τά μέλη ἐπέλεξε ὁ Μαυροκορδάτος ἀνάμεσα στούς πιά εἰδήμονες. Μέλη ἐπιτροπῶν - λειοδικείων ὑπῆρξαν οἱ Γ. Λέλης, Γ. Ψημένος, Ν. Λουριώτης, Π. Παλαμάς, Σπ. Ραζῆς, Π. Καψάλης, Ἀθ. Ραζῆς - Κότζικας, Σπ. Πεταλούδης, Παν. Σιδέρης.

Μετά τήν ἐπιστροφή τοῦ Μαυροκορδάτου στήν Πελοπόννησο καί τήν ἀθρόα προσαγωγή λειῶν μετά τήν κήρυξη τοῦ ἀποκλεισμοῦ, οἱ

31. Ἀρχ. Μαρ., τ. 4, ἀρ. 1817, σ. 813.

32. Ἀρχ. Μαρ., τ. 4, ἀρ. 1836, σ. 834.

33. Ἀρχ. Μαρ., τ. 3, ἀρ. 660, σ. 299.

34. Ἀρχ. Μαρ., τ. 3, ἀρ. 1857-1862, σ. 328-329.

Γεν. Ἀρμοστές, οἱ ὁποῖοι, ὅπως λέχθηκε, ἐκπροσωποῦσαν τὴν ἀνώτατη τοπικὴ διοίκηση³⁵ εἰσηγήθηκαν (Ἀπρ. 1823) τὴν ἵδρυση «*θαλασσίου Δικαστηρίου*, ἅμα μὲν διὰ τὰς ὑποθέσεις τῶν λειῶν, ἅμα δὲ διὰ τὰς λοιπὰς θαλασσίους διαφοράς»³⁶. Ὡς μέλη ὑποδείκνυαν τοὺς Ἀναστ. Παπαλουκά, Σπ. Πεταλούδη καὶ Κων. Ἀναστασίου. Δέν γνωρίζω ἂν δημοσιεύθηκε διάταγμα σχετικὸ μέ τὴν ἵδρυση τοῦ λειοδικείου τούτου.

Ἡ ἐπιτροπὴ πού λειτουργοῦσε ὡς λειοδικεῖο ἐξέταζε τὰ ἔγγραφα τοῦ σκάφους (ναυλωτικά, φορτωτικές, ἡμερολόγιο, διαβατήρια, πιστοποιητικὸ λοιμοκαθατηρίου). Τό φορτίο ἂν, ἐλλείψει ἐπαρκῶν ἀποδεικτικῶν στοιχείων, κρινόταν ὅτι ἔπρεπε νά παρακατατεθεῖ, φυλασσόταν στό Φροντιστήριο Θαλάσσης³⁷ ἢ ἐκποιόταν σέ περίπτωσι πού ἦταν φθαρτό. Ἡ ἐκποίησή του γιὰ νά εἶναι ἀδιάβλητη γινόταν ἐνώπιον ἐκπροσώπου τῆς τοπικῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ ὑπαλλήλου ἢ ἐκπροσώπου τοῦ προξενείου ὑπὸ τῇ σημαίᾳ τοῦ ὁποῖου καλυπτόταν τό φορτίο³⁸. Τά χρήματα πού προέρχονταν ἀπὸ τὴν ἐκποίηση δίνονταν σέ παρακαταθήκη.

Ἀπὸ ὅσες πληροφορίες διαθέτουμε, στὴ διάρκεια τῆς Α' περιόδου τῆς Προσ. Διοικήσεως καὶ συγκεκριμένα μέχρι τό τέλος τῆς θητείας τῆς Γενικῆς Ἀρμοστείας (13 Ἰουν. 1823) δικάσθηκαν ἀπὸ τίς ἐπιτροπές πού λειτούργησαν ὡς λειοδικεῖα τὰ ἑξῆς σκάφη:

1. Τό σκάφος «*La Fidelta*» μέ αὐστριακὴ σημαία καὶ πλοίαρχο τόν Α. Baltini. Πιάσθηκε κοντὰ στὴν Πάτρα ἐνῶ τὰ ἔγγραφά του ἀνέφεραν ὡς προορισμό τὴ Λευκάδα. Μετέφερε προμήθειες καὶ προσπάθησε νά παραβιάσει τὸν ἀποκλεισμό³⁹.
2. Ἡ μπρατσέρα «*Ἅγιος Ἰωάννης*» μέ ἰονικὴ σημαία καὶ πλοίαρχο τόν Ἰω. Παπαδόπουλο. Πιάσθηκε στὸν κόλπο τῆς Πάτρας ἀπὸ τὴ γαλιότα «*Παναγία τοῦ Κεχρεῶνος*» τοῦ καπ. Ἀποστ. Ἀγγουρόπιστου Νίκου⁴⁰.
3. Τό τραμπάκουλο ἢ πιελέγκο «*San Marco*» μέ αὐστριακὴ σημαία καὶ πλοίαρχο τόν Ματ. Πετριάνικ. Πιάσθηκε κοντὰ στὴ Ναύπακτο ἀπὸ τό «*Αἰτωλία*» μέ πλοίαρχο τόν Δημ. Ν. Μωραΐτη, ἐπειδὴ μετέφερε τροφές καὶ ἐχθρικὰ στρατεύματα⁴¹.
4. Τό πιελέγκο «*L' Infante*» μέ αὐστριακὴ σημαία καὶ πλοίαρχο τόν Λουκά Περούτινικ. Πιάσθηκε (8 Ἀπρ. 1823) κοντὰ στὴν Πάτρα ἀπὸ

35. Γ. Δ. Δημακοπούλου, ἔ.ἀ., σ. 133.

36. Ντ. Κονόμου, ἔ.ἀ., σ. 50.

37. Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 522, σ. 174.

38. Ε. Georgiou, *Le Tribunal Maritime en Grèce pendant la guerre de l' Indépendance 1825-1829*, Thèse, Athènes 1971, σ. 6-8.

39. Ε. Georgiou, ἔ.ἀ., σ. 3.

40. Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 522, σ. 174.

41. Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 597, σ. 233-234.

- τή γαλιότα «Μεσολόγγιον» τοῦ πλοιάρχου Γεωργ. Ὁρλώφ⁴².
5. Τό πιελέγκο ἢ τραμπάκουλο «*Santa Maria dei Martiri*» μέ νεαπολιτάνικη σημαία καί πλοίαρχο τό Domenico Minutilo. Πιάσθηκε ἀπὸ τὸ μίστικο «*Σουλιάτης*» γιατί, ναυλωμένο ἀπὸ τὸν ἔμπορο στὴ Ζάκυνθο Oats, μετέφερε στὴν Πάτρα διάφορες προμήθειες⁴³.
 6. Τό σκάφος «*Ἅγιος Ἀνδρέας*» μέ ἰονικὴ σημαία καί πλοίαρχο τὸν Δημ. Ραφτόπουλο. Πιάσθηκε βγαίνοντας ἀπὸ τὸν κόλπο τῆς Πάτρας ὅπου εἶχε μεταφέρει στοὺς Τούρκους γιὰ λογαριασμό τοῦ Ἑπτανήσιου ἔμπορα Λαδᾶ διάφορες προμήθειες⁴⁴.
 7. Ὁ μπόθος τοῦ Διον. Βάλθη μέ ἰονικὴ σημαία πού μαζί μέ τὸ σκάφος «*Ἅγιος Ἀνδρέας*» ἐφοδίαζε τοὺς Τούρκους τῆς Πάτρας⁴⁵.
 8. Τό σκάφος τοῦ Ἰω. Μωραϊτάκη τό ὁποῖο διώχθηκε βγαίνοντας ἀπὸ τὴν Πάτρα καί πιάσθηκε ἔξω ἀπὸ τὴ Γλαρέντσα⁴⁶.
 9. Ὁ μπόθος «*Ἀννίβας*» μέ ἰονικὴ σημαία καί πλοίαρχο τὸν Παν. Ἀννινο⁴⁷.
 10. Τό τραμπάκουλο «*Ἅγιος Σπυρίδων*» μέ ἰονικὴ σημαία καί πλοίαρχο τὸν Γεώργ. Μιρώνη. Πιάσθηκε ἔξω ἀπὸ τὴν Πάτρα⁴⁸.
 11. Τό μπρίκι «*Superbo*» μέ ἀγγλικὴ σημαία καί πλοίαρχο τὸν Καραβάνα. Πιάσθηκε ἔξω ἀπὸ τὴν Πάτρα⁴⁹.

Σύμφωνα μέ τίς ἀποφάσεις γιὰ τὰ παραπάνω σκάφη, ὅλα, πλὴν δύο, θεωρήθηκαν ὡς νόμιμες λεῖες. Τῶν σκαφῶν «*Ἅγιος Σπυρίδων*» καί «*Superbo*» νόμιμη λεία θεωρήθηκε μόνο τό φορτίο τους. Ἀποφασίσθηκε λοιπὸν ἡ δήμευση τῶν σκαφῶν καί τῶν φορτίων τους, ἡ μόνο τῶν φορτίων γιὰ τὰ παραπάνω δύο σκάφη⁵⁰, μέ ἐξαίρεση τὰ προσωπικά περιουσιακά στοιχεῖα τῶν πληρωμάτων τους. Στὸν πλοίαρχο καί τοὺς ναῦτες τῶν δήμευόμενων σκαφῶν ἀποφασίσθηκε ἡ καταβολὴ τοῦ ναύλου καί τῶν μισθῶν⁵¹. Στοὺς πλειστηριασμοὺς μπορούσαν νὰ μετᾶσχουν καί οἱ ἰδιοκτῆτες ἢ οἱ πλοίαρχοι τῶν σκαφῶν πού ἐκπλειστηριάζονταν. Ἐτσι λόγου χάρις ὁ πλοίαρχος Λ. Πετράνικ (ἢ Περούτινικ) ἀγόρασε τὸ δήμευμένο σκάφος τοῦ «*L' Infante*» γιὰ 500 τάλληρα κολονάτα⁵². Στοὺς πλειστηριασμοὺς τῶν δήμευμένων φορτίων μετεῖχαν διάφοροι ἔμποροι ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι ἢ ἀπὸ ἄλλες περιοχές.

42. Ἀρχ. Μαρ., τ. 3, ἀρ. 606, σ. 241-242.

43. Ἀρχ. Μαρ., τ. 3, ἀρ. 607, σ. 243, ἀρ. 647, σ. 283.

44. Ἀρχ. Μαρ., τ. 3, ἀρ. 647, σ. 282.

45. Ἀρχ. Μαρ., τ. 3, ἀρ. 647, σ. 283.

46. Ἀρχ. Μαρ., τ. 3, ἀρ. 647, σ. 281.

47. Ντ. Κονόμου, ἔ.ἀ., σ. 78.

48. Ἀρχ. Μαρ., τ. 3, ἀρ. 646, σ. 281. — Ντ. Κονόμου, ἔ.ἀ., σ. 61, 71 καὶ 78.

49. Ντ. Κονόμου, ἔ.ἀ., σ. 68, 78.

50. Ἀρχ. Μαρ., τ. 3, ἀρ. 522, σ. 174, ἀρ. 597, σ. 233, ἀρ. 606, σ. 241 κ.ἀλ.

51. Ἀρχ. Μαρ., τ. 3, ἀρ. 597, σ. 233.

52. Ντ. Κονόμου, ἔ.ἀ., σ. 60.

Ἡ λεία διανεμόταν ἰσόποσα μεταξύ τῆς τοπικῆς διοικητικῆς ἀρχῆς («*διὰ δικαίωμα σημαίας καὶ δικαίωμα ἐλληνικοῦ στόλου*») καὶ ἐκείνων πού τὴν κατέλαβαν. Οἱ τελευταῖοι μοιράζονταν τὸ μερίδιό τους μὲ βάση τὶς ἰδιαίτερες συμφωνίες, πού εἶχαν ἀποδεχθεῖ ὅταν ἐξόπλιζαν γιὰ καταδρομὴ τὸ σκάφος τους⁵³ καὶ οἱ ὁποῖες ἀκολουθοῦσαν τοὺς κανόνες σχετικὰ μὲ τὴ διανομὴ ἐμπορικοῦ κέρδους.

Οἱ καταδρομεῖς ζητοῦσαν πολλές φορές τὸ μερίδιό τους σὲ εἶδος τὸ ὁποῖο μεταπουλοῦσαν φυσικὰ σὲ ἄλλες ἀγορές.

Οἱ Γεν. Ἀρμοστές, παράλληλα μὲ τὴ συγκρότηση τῆς ἐπιτροπῆς πού θὰ λειτουργοῦσε ὡς λειοδικεῖο, ἀποφάσισαν νὰ ρυθμίσουν καὶ τὸ ζήτημα διανομῆς τῶν λειῶν. Πρόθεσή τους ἦταν ἡ κατακράτηση ποσοστοῦ ὑπὲρ κοινωφελῶν ἔργων, κυρίως γιὰ τὴν ὀχύρωση τῆς πόλεως. Μὲ βάση λοιπὸν τὶς διατάξεις πού υἱοθετήθηκαν (Ἰαν. 1823) ἀπὸ τὴν κοινότητα τῆς Ὑδρας⁵⁴ ἀποφάσισαν (Ἀπρ. 1823) νὰ κρατεῖται ἀπὸ τὶς νόμιμες καὶ δημευόμενες λείες ποσοστό 10% γιὰ κοινωφελεῖς σκοπούς⁵⁵. Οἱ ναυτικοὶ ὅμως τὸ θρῆκαν ὑπερβολικὸ καὶ ἀντέδρασαν. Βρῆκαν δὲ ὑποστήριξη ἀπὸ τὴν παραδοσιακὴ ἡγετικὴ τάξη τοῦ Μεσολογγίου, τὴν «*ἀριστοκρατία*», ἡ ὁποία, παραγκωνισμένη, δὲν μποροῦσε νὰ «*χωνεῦση τὴν εἴσοδον εἰς τὰ κοινὰ ἐπαγγέλματα ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἔχουν αὐτοὶ ἰδιώτας καὶ ἀγενεῖς, ἐνῶ οἱ εὐγενεῖς καὶ ἄξιοι ἔμειναν παρημελημένοι...*»⁵⁶ Στὸ σημεῖο τοῦτο ἐπισημαίνεται ὁ συσχετισμὸς τῆς συμπεριφορᾶς τῆς «*ἀριστοκρατίας*» τοῦ Μεσολογγίου μὲ τὴ δημαγωγικὴ συμπεριφορὰ τῶν προκρίτων ἄλλου κέντρου, τῆς Ὑδρας. Κι αὐτοὶ δὲν δίστασαν νὰ προσεταίρισθοῦν τὴν κατώτερη τάξη τῶν ναυτῶν πού ἀπαιτοῦσαν μεγαλύτερα ποσοστά στὶς λείες καὶ νὰ τοὺς ἀντιπαραθέσουν στὶς τοπικὲς ἀρχές πού, χωρὶς τὴ συναίνεσή τους ἢ τὴν καθολικὴ ἐκπροσώπησή τους, συγκροτήθηκαν στὴν πρώτη φάση τοῦ Ἀγῶνα. Τοῦτο μᾶς ὀδηγεῖ σὲ μιὰ ὁμοιομορφία μεθόδων πού, μετὰ τὴν πρώτη ἐκπληξη καὶ ἀμηχανία, υἱοθέτησε ἡ ἀνώτερη τάξη γιὰ νὰ ξαναπάρει τὴν ἡγετικὴ θέση πού τῆς διαμφισβήτησαν οἱ νέες κοινωνικὲς ὁμάδες οἱ ὁποῖες ἀναφάνηκαν στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ Ἀγῶνα. Κοινὸ σημεῖο ἦταν ὁ δημαγωγικὸς ἐναγκα-

53. Ἀρχ. Μαρ., τ. 3, ἀρ. 530, σ. 179.

54. Ἀρχ. Ὑδρ., τ. 9, σ. 39.

55. Ντ. Κονόμου, ἔ.ἀ., σ. 50.

56. Ἀρχ. Μαρ., τ. 3, ἀρ. 634, σ. 270. Τοῦτο ἀναφέρεται στὴ δυσἀρέσκεια πού προκάλεσε ἡ ἐκλογή ἀπὸ τὸν Μαυροκορδάτο τῶν Ἰω. Παπαδάκη, Ἀλ. Βλαχόπουλου καὶ Τ. Μαγγίνα, ὡς Γεν. Ἀρμοστῶν καὶ ἡ ἀνάθεση σ' αὐτοὺς τῆς οὐσιαστικῆς ἀρχῆς πού εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀποδυνάμωση τῆς συγκροτημένης ἀπὸ τοὺς ἐντόπιους προκρίτους Γερουσίας (βλ. Γ. Δ. Δημακοπούλου, ἔ.ἀ., σ. 133). Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι καὶ ἀργότερα (Σεπτέμβριος 1824) κατηγοροῦσαν τὸν Μαυροκορδάτο ὡς «*ἐχθρὸ τῶν τρανῶν ὁσιπίων*» καὶ προστάτη τῶν «*μικρῶν*» (Ἀρχ. Μαρ., τ. 4, ἀρ. 1865, σ. 864, ἀρ. 1914, σ. 921-922).

λισμός τῶν εὐχερῶς παρασυρομένων ἀπὸ τὶς φιλο-λαϊκῆς ἐπαγγελίες λαϊκῶν τάξεων καὶ ἡ συνδρομὴ τῆς γιὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν αἰτημάτων τους ποὺ δὲν εἶχαν, ὅπως στὴν περίπτωσιν αὐτῇ, κοινωνικὸ ὄφελος.

Στὸ Μεσολόγγι λοιπὸν οἱ ἐκπρόσωποι τῆς «ἀριστοκρατίας» Ἰω. Ραζῆς - Κότζικας, Νικ. Καρθούννης, Παν. Παπαλουκάς, Καραπιπέρης, Καραπάνος, κ.ἄ.⁵⁷, ἐνισχυόμενοι πιθανόν ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ Ρωγῶν καὶ τὸν Ἰω. Τρικούπη⁵⁸ ἀντέδρασαν δυναμικὰ στὴν παρακράτησιν τοῦ ποσοστοῦ τῶν 10%. Ἐπικαλέσθησαν ἀκόμη καὶ οἰκονομικὲς ἀτασθαλίαι τοῦ φροντιστηρίου τῆς Οἰκονομίας στὸ ζήτημα τῶν ὀχυρωματικῶν ἔργων⁵⁹. Ἀπώτερος στόχος ἦταν ἡ κατάλυσις τῆς τοπικῆς διοικήσεως καὶ ἡ ἀνάληψις τῆς ἀρχῆς ἀπὸ τοὺς ἰδίους. Ἔτσι, ἐπωφελοῦμενοι ἀπὸ τὴν ἀπουσία τοῦ Ἰω. Παπαδάκη καὶ ἀπὸ τὶς γιορτὲς τοῦ Πάσχα, ἐξήγειραν ὀρισμένα ἄτομα τὰ ὅποια ἦταν δυσαρεστημένα μὲ τὸν Ἄναστ. Παπαλουκά, μέλος τοῦ λειοδικείου, ἐξ αἰτίας κάποιαις ἀποφάσεως γιὰ λεία, προσεταιρίσθησαν τοὺς ὀχυρωματοποιούς καὶ μὲ τὴ σύμπραξιν δέκα περίπου μεθυσμένων δημιούργησαν, τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης μετὰ τὸ Πάσχα, ταραχές στὴν πόλιν⁶⁰. Μετὰ ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ οἱ Γεν. Ἀρμοστὲς ἀναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσουν καὶ νὰ δεχθοῦν τὴ μείωσιν τοῦ ποσοστοῦ ποὺ θὰ παρακρατοῦσε ἡ διοίκησις ἀπὸ τὶς λείαι εἰς 5%. Ἀλλὰ καὶ τὸ ποσοστὸ τοῦτο θεωροῦσαν οἱ καταδρομεῖς μεγάλο⁶¹.

Τὰ ἔσοδα ἀπὸ τὶς λείαι ἡ τοπικὴ διοίκησις τὰ χρησιμοποίησε κυρίως γιὰ τὴν ὀχύρωσιν τοῦ Μεσολογγίου⁶² ἢ τὴν προμήθειαν πολεμικοῦ ὕλικου. Χρήματα λόγου χάρις ποὺ προέρχονταν ἀπὸ λείαι διατέθηκαν γιὰ τὴν ἀγορὰ πυρίτιδας στὴ Ζάκυνθο ἀπὸ τὸν Λεονταρίτη⁶³. Τὴ διαχείρισιν τοὺς εἶχε ἀναλάβει τὸ φροντιστήριον τῆς Οἰκονομίας γι' αὐτὸ καὶ οἱ ταραχές ἐξ αἰτίας τῆς ἀποφάσεως γιὰ τὴ διανομὴ καὶ τὴ διάθεσιν λειῶν σχετίσθησαν μὲ τὶς δαπάναις γιὰ τὰ ὀχυρωματικὰ ἔργα καὶ τὶς καταγγελλόμενες ἀτασθαλίαι. Συγκεκριμένα στοιχεῖα γιὰ τὴ χρησιμοποίησιν τοὺς αὐτὴ τὴν ἐποχὴ γιὰ τὴν κάλυψιν ἄλλων ἀναγκῶν δὲν ἔχομε. Ὑπάρχει ὅμως ἡ πληροφορία τοῦ Ἰω. Παπαδάκη (8 Ἰουλίου 1823) ὅτι «τόσα ἄλλα οἰκονομοῦνται ἀπὸ τὰς λείας...»⁶⁴

57. Τὰ ὀνόματά τοὺς βλ. εἰς Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 663, σ. 302.

58. Ἐνας ἢ δύο γιοὶ τοῦ Ἰω. Τρικούπη ἀναφέρονται ὡς καταδρομεῖς, γεγονός τὸ ὁποῖο καθόριζε τὴ συμπεριφορὰ του ἀναφορικὰ μὲ τὸν τρόπο διανομῆς τῶν λειῶν, δηλαδὴ τὴν ἀντίδρασίν του στὴν πρότασιν μειώσεως τοῦ κέρδους τοὺς ἀπὸ τὶς λείαι (Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 634, σ. 270).

59. Ντ. Κονόμου, ἔ.ἄ., σ. 51.

60. Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 634, σ. 270.

61. Ντ. Κονόμου, ἔ.ἄ., σ. 50.

62. Ντ. Κονόμου, ἔ.ἄ., σ. 58, 68.

63. Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 710, σ. 367.

64. Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 710, σ. 367.

Ἡ ἐκτέλεση τῶν ἀποφάσεων τοῦ λειοδικείου Μεσολογγίου δέν ἦταν πάντα ἐφικτή. Τοῦτο ὀφειλόταν ἀφ' ἐνός στήν ἀπείθεια τῶν καταδρομέων καί ἀφ' ἐτέρου στήν ἐπιμονή τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἰονικῶν ἀρχῶν νά προστατεύουν ἄτομα τά ὁποῖα ἀποδεδειγμένα παραβίαζαν τοὺς ἀποκλεισμούς. Καί γιά τή συμπεριφορά μέν τῶν καταδρομέων χαρακτηριστικά εἶναι τ' ἀναφερόμενα στόν Σπετσιώτη πλοίαρχο τῆς γαλιότας «*Μεσολόγγι*» Γ. Ὁρλώφ, ὁ ὁποῖος: α) Ἄρνήθηκε νά παραδῶσει μετά τήν ἔκδοση τῆς ἀποφάσεως γιά τό τραμπάκουλο «*L' Infante*» καί μετά τήν ἐκκαθάριση τῶν λογαριασμῶν του μέ τήν Ἀρμοστεία Δυτ. Στερεᾶς τά 508 γρόσια πού χρωστοῦσε. β) Ἰδιοποιήθηκε δῦο «*βαρέλια ταμπάκο*» ἀπό τό φορτίο σκάφους μέ ἰονική σημαία τό ὁποῖο δέν κρίθηκε ἀπό τό λειοδικεῖο ὡς νόμιμη λεία⁶⁵. Οἱ Γεν. Ἀρμοστές σημείωναν (13 Μαΐου 1823) μέ πικρία ὅτι «*τοιαῦται κακοῦθεται καί ἀνοησίαι, κοιναί εἰς ὅλους τοὺς ἐδῶ (ἐκτός τοῦ τιμίου καί τακτικοῦ καπετάν Ἀποστόλη Ἀγγουροπίστου Νικ.) διαγείρουν τήν δυσαρέσκειαν τῶν φιλικῶν Δυνάμεων καί κωλύουν καί αὐτά τά νόμιμα...*»⁶⁶ Γνώριζαν ὅτι δέν συνέφερε νά δελεάζονται οἱ ναυτικοί ἀπό τήν προσδοκία τῆς συλλήψεως καί ἀποκτήσεως λειῶν γιά νά δεχθοῦν νά μετάσχουν στήν ἐφαρμογή ἀποκλεισμῶν. Παράλληλα ὁμως γνώριζαν ὅτι ἦταν ὑποχρεωμένοι νά προστρέχουν στίς ὑπηρεσίες τῶν καταδρομέων, οἱ ὁποῖοι «*χωρίς τὰς ὁποίας (=λείας) καί χωρίς πληρωμήν... δέν ἐμποροῦν θέβαια νά ἐξοδεύωσιν οἴκοθεν, θαλασσομαχοῦντες διὰ τόν ἀποκλεισμόν...*»⁶⁷.

Ἀναφορικά μέ τή συμπεριφορά τῶν ἰονικῶν, κυρίως, ἀρχῶν χαρακτηριστικά εἶναι ὅσα διαδραματίσθηκαν στό Μεσολόγγι τό Μάιο τοῦ 1823. Οἱ ἰονικές ἀρχές πληροφορούμενες ἀπό λαθρέμπορους τίς ζημιές τοῦ καλυπτόμενου ἀπό τή σημαία τους ἐμπορίου καί ἔχοντας παραποιημένες καί πλαστές εἰδήσεις σχετικά μέ τήν κατάσχεση ἰδιοκτησιῶν οὐδετέρων ὑπηκόων ἔσπευδαν γιά τήν προστασία καί τήν ἱκανοποίηση τῶν θεωρούμενων ὡς θυμάτων. Οἱ λαθρέμποροι εἶχαν κάθε συμφέρον νά ἐμφανίσουν τή νόμιμη κατάληψη τῶν φορτίων τους ὡς πειρατική ἐνέργεια τῶν Ἑλλήνων καταδρομέων. Ὁ φορτωτής λόγου χάρι τῆς βάρκας «*Ἅγιος Ἀνδρέας*» Λαδάς ἀνέφερε στόν Ἐπαρχο Ζακύνθου ὅτι τό σκάφος πιάσθηκε κοντά στή Ζάκυνθο ἐνῶ στήν πραγματικότητα κατασχέθηκε βγαίνοντας ἀπό τόν κόλπο τῆς Πάτρας⁶⁸. Μετά ἀπό τίς ψεύτικες αὐτές καταγγελίες τό λόγο εἶχαν πλέον τά πολεμικά σκάφη τῆς ἀγγλικῆς ναυτικῆς μοίρας, τά ὁποῖα ἀναλάμβαναν μέ ἐκβιαστικά μέτρα ν' ἀποσπάσουν ἀποζημιώσεις ἀπό μέρους τῆς τοπικῆς διοικήσεως. Οἱ ἑλληνικές ἀρχές μέ τή σειρά τους,

65. Ντ. Κονόμου, ἔ.ἀ., σ. 60.

66. Ντ. Κονονόμου, ἔ.ἀ., σ. 61.

67. Ντ. Κονόμου, ἔ.ἀ., σ. 61.

68. Ἀρχ. Μαρ. τ. 3, ἀρ. 647, σ. 282.

γιά νά μή διακινδυνεύσουν τή δυσφήμιση τῆς χώρας ὡς μή σεβόμενης «τά δίκαια τῶν ἐθνῶν», ὑποχωροῦσαν.

Ἔτσι στίς τελευταῖες μέρες τοῦ Ἀπριλίου 1823 κατέπλευσε στό Μεσολόγγι ὁ κυβερνήτης τοῦ πολεμικοῦ ἀγγλικοῦ σκάφους «*Dispatch*» Jernoice ὁ ὁποῖος ἀπαίτησε τήν παράδοση ὅλων τῶν ὑπό ἰονική καί βρεταννική σημαία λειῶν καί τοῦ τραμπάκουλο «*Santa Maria dei Martiri*» μέ τό αἰτιολογικό ὅτι πιάσθηκαν ἐξω ἀπό τά καθορισμένα ὅρια τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Ἡ Γεν. Ἀρμοστεία δέν ἱκανοποίησε τίς ἀπαιτήσεις του καί ὁ Jernoice ἄρπαξε τή γαλιότα «*Μεσολόγγι*» τοῦ καπ. Γ. Ὁρλώφ καί ἔφυγε⁶⁹.

Μετά ἀπό λίγες μέρες ἔγινε νέα ἐπίδειξη τῆς ἀγγλικῆς ναυτικῆς δυνάμεως γιά τόν ἐκφοβισμό τῶν ἐλληνικῶν ἀρχῶν. Τή φορά αὕτη, μέ ἀφορμή τήν ψευδή πληροφορία ὅτι Ἕλληνες ἐπίασαν τό μπρίκι «*Anne*» μέ ἀγγλική σημαία, τό λήστεψαν καί σκότωσαν τόν πλοίαρχό του Williams, κατέπλευσε στό Μεσολόγγι ὁ Ἀγγλος μοίραρχος Hamilton μέ τή φρεγάτα «*Cambrian*». Τόν συνόδευσαν ἕνα μπρίκι, δύο βάρκες κανονιέρες καί πολλές ἐξοπλισμένες φελοῦκες⁷⁰. Ὁ Hamilton ἀπαίτησε τήν παράδοση τριῶν μέ ἰονική σημαία σκαφῶν (τοῦ Δ. Ραφτόπουλου, Δ. Βάλθη, Ἰω. Μωραϊτάκη) καί τήν ἀποζημίωση τοῦ Oats, τοῦ Δ. Παπανοῦ, φορτωτῆ τοῦ τραμπάκουλο «*San Marco*», καί τοῦ πλοιάρχου τοῦ «*Anne*» Williams. Οἱ ὁδηγίες τῆς Γεν. Ἀρμοστείας στόν Ἰω. Παπαδάκη πού θά ἔκανε τίς διαπραγματεύσεις ἦταν ὅτι ἔπρεπε, χάρη τῶν ἀρμονικῶν σχέσεων μέ τήν ἰονική κυβέρνηση καί ἀντίθετα μέ τά δημόσια συμφέροντα, νά γίνουν δεκτά τά παραπάνω αἰτήματα. Παραδόθηκαν λοιπόν τά τρία ἰονικά σκάφη ὅπως καί τέταρτο, τό τραμπάκουλο «*Ἅγιος Σπυρίδων*» τοῦ καπ. Γ. Μιρώνη πού πιάσθηκε στήν Πάτρα καί ὁδηγήθηκε στό Μεσολόγγι τίς μέρες πού βρισκόταν ἐκεῖ ἡ βρεταννική μοῖρα⁷¹. Ἐπιστράφηκαν ἐπίσης τά ἐπιπλα τοῦ ἀγγλικοῦ μπρικιοῦ «*Anne*» πού εἶχαν ἰδιοποιηθεῖ καταδρομεῖς καί συμφωνήθηκε ἡ ἀποζημίωση τοῦ Oats. Τό τελευταῖο ζήτημα ἦταν δυσεπίλυτο γιὰ τό Oats ζητοῦσε ν' ἀποζημιωθεῖ γιά τό φορτίο του (σαποῦνι, ροῦμι, παξιμάδι, σιτάρι, τυρί) μέ τήν ὑπέρογκη τιμή πού θά πετύχαινε πουλώντας στ' ἀποκλεισμένα λιμάνια. Τελικά μέ τή μεσολάβηση τοῦ Hamilton δέχθηκε νά ἀποζημιωθεῖ μέ μειωμένη τιμή καί σέ ὁμολογίες πού ἡ Γεν. Ἀρμοστεία ἐξέδωσε ἐπ' ὀνόματι τῆς κεντρικῆς κυβερνήσεως⁷².

69. Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 636, σ. 273. — Ντ. Κονόμου, ἑ.δ., σ. 50.

70. ΓΑΚ Ἐκτελ. φ. 2, ἔγγρ. τῆς 13 Μαΐου 1823. — Ντ. Κονόμου, ἑ.δ., σ. 58.

71. Ντ. Κονόμου, ἑ.δ., σ. 61, 71 καί 78.

72. Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 646, σ. 281. Ὁ Oats συνάντησε δυσκολίες γιά τήν εἰσπραξή τῶν χρημάτων του. Μετά ἀπό ἕνα χρόνο ὁ Jernoice ἐμφανίσθηκε μέ τό «*Dispatch*» στό Ναύπλιο ζητώντας ἀπό τήν κυβέρνηση τήν ἐξαργύρωση τῶν ὁμολογιῶν (ΓΑΚ. Συλλ. Βλαχ. φ. 43, ἔγγρ. τῆς 26 Αὐγ. 1824).

Δέν παρέλειψαν όμως οι Γεν. 'Αρμοστές νά επισημάνουν στον Hamilton ότι οι απαιτήσεις καί οι ενέργειες τῆς Ιονικῆς κυβερνήσεως ἦταν ἄδικες καί νά τόν ἐξουσιοδοτήσουν νά διερμηνεύσει στό λόρδο 'Αρμοστή ὅτι: 1) Οἱ ἀποκλεισμοί ἀσκούνταν πραγματικά καί μέσα στά ὅρια πού ὑπέδειξαν οἱ Ιονικέες ἀρχές. 2) Τό ἐμπόριο μέ λιμάνια πού δέν ἀποκλείονταν δέν παρακωλυόταν. 3) Δέν ἔπρεπε οἱ Ιονικέες ἀρχές νά προστατεύουν σκάφη καί φορτωτές πού ἀποδεδειγμένα ἀσκούσαν λαθρεμπόριο μέ τούς Τούρκους τῆς Πάτρας. "Όταν οἱ πλοιοκτῆτες καί οἱ φορτωτές ἀναλάμβαναν τίς κερδοσκοπικές συναλλαγές τους γνῶριζαν τόν κίνδυνο πού διέτρεχαν νά πιασθοῦν. "Ἐπρεπε λοιπόν ἡ Ιονική κυβέρνηση γιά νά μή ζημιωνε τὸ ἐμπόριο ν' ἀπαγορεύει τή διεξαγωγή τέτοιας φύσεως ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μέ τήν κάλυψη τῆς σημαίας της καί νά μήν ἀγνοεῖ τό δικαίωμα τό ὁποῖο ἔχουν ὅλα τά ἔθνη νά ἐφαρμόζουν ἀποκλεισμούς⁷³.

Μέ τίς παρατηρήσεις αὐτές οἱ Γεν. 'Αρμοστές τόνιζαν ὅτι ἡ ὑποχώρησή τους ἔπρεπε νά θεωρηθεῖ μόνο ὡς ἔνδειξη καλῆς θελήσεως καί ὄχι ὡς ἀναγνώριση τῆς παραβιάσεως ἀπό μέρους τους διεθνῶν κανόνων. Μέ τίς παραπάνω δηλώσεις ἐνθαρρύνονταν παράλληλα καί ὅσοι καταδρομεῖς, μετά τά γεγονότα αὐτά, εἶχαν ἐπιφυλάξεις κατά πόσο εἶχαν τό δικαίωμα νά συλλαμβάνουν λείες⁷⁴.

Ἐνδεχομένως μέ τίς παρατηρήσεις τῶν Γεν. 'Αρμοστῶν θά πρέπει νά συσχετισθεῖ 1) Ἡ ἐντολή τῆς Ιονικῆς κυβερνήσεως πρὸς τίς τοπικές ἀρχές νά μή χορηγοῦν ναυτιλιακά ἔγγραφα σέ σκάφη τά ὁποῖα διευθύνονταν σ' ἀποκλεισμένα λιμάνια⁷⁵. 2) Ἡ κοινοποίηση προκηρύξεως (13 Ἰουν. 1823 ν.ῆ) μέ τήν ὁποῖα δηλωνόταν ἡ προσήλωσή της στήν οὐδετερότητα μεταξύ τῶν διαμαχομένων καί ὁ σεβασμός τῶν τουρκικῶν ἢ ἐλληνικῶν ἀποκλεισμῶν⁷⁶. 3) Ἡ γνωστοποίηση στό Μεσολόγγι, μέ τήν εἰδική ἀποστολή τῆς ἀγγλικῆς κορβέτας «*Rose*», τοῦ περιεχομένου τῆς παραπάνω προκηρύξεως καί τῆς τιμωρίας τοῦ πλοιάρχου τοῦ «*Ἀγίου Σπυρίδων*» Γ. Μιρώνη γιά τήν παραβίαση τοῦ ἀποκλεισμοῦ⁷⁷.

Ἡ ἐκδίκαση τῶν λειῶν μέ ἐπιτροπές πού λειτουργοῦσαν ὡς λειοδικεῖα συνεχίσθηκε στό διάστημα τῆς ὀλιγόμηνης (13 Ἰουν. - 30

73. Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 647, σ. 281-282.

74. Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 634, σ. 270. Ὁ Μ. Μπότσαρης λόγου χάρι, τοῦ ὁποίου τό μίστικο κατέλαβε σκάφος μέ Ιονική σημαία πού κρίθηκε, ἀποφασίσθηκε νόμιμη λεία καί τελικά παραδόθηκε στίς Ιονικές ἀρχές, ἀνέφερε (20 Μαΐου 1823) στόν Ἄλ. Μαυροκορδάτο διαμαρτυρούμενος ὅτι οἱ ἐλληνικές ἀρχές δέν ἔπρεπε νά δίνουν ἄδειες καταδρομῆς ἐφόσον ἀπαγορευόταν οὐσιαστικά ἡ κατάληψη Ιονικῶν σκαφῶν (Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 660, σ. 299).

75. Ντ. Κονόμου, ἔ.ἀ., σ. 68.

76. Ἀρχ. Μαυρ., τ. 3, ἀρ. 690, σ. 336.

77. Ντ. Κονόμου, ἔ.ἀ., σ. 70.

Δεκ. 1823) παραμονής στή Δυτ. Στερεά του Κων. Μεταξά, τόν όποιο ή Προσ. Διοίκηση, μετά τήν κατάργηση του θεσμού τής Γεν. Άρμοστείας, διόρισε ως Γενικόν Έπαρχο⁷⁸. Δέν έχω πληροφορίες σχετικά μέ υποθέσεις λειών που κρίθηκαν στο διάστημα αυτό. Άλλωστε τόν περισσότερο χρόνο τό Μεσολόγγι πολιορκιόταν.

Τό Δικαστήριο τών Έκκλητών ως Θαλάσσιον. Μετά τήν επιστροφή του Άλ. Μαυροκορδάτου ως Γενικοῦ Διευθυντοῦ τής Δυτ. Χ. Ελλάδος (Νοέμ. 1823) καί σύμφωνα μέ τήν συμπληρωματική δικαστηριακή οργάνωση τής περιοχής, ή εκδίκαση τών «θαλασσίων» υποθέσεων ανατέθηκε στήν αρμοδιότητα του Δικαστηρίου τών Έκκλητών που ιδρύθηκε (Ιαν. 1824) στο Μεσολόγγι⁷⁹. Τό δικαστήριο τουτο, 7 μελές^{79α}, ανάλογα μέ τίς εκδικαζόμενες υποθέσεις διακρινόταν σε Πολιτικό, Έγκληματικό καί Θαλάσσιο. Οι «Όδηγίες τών Δικαστηρίων» (21 Φεβρ. 1824) καί κυρίως τά άρθρα ΖΘ'-ΟΘ' επιτρέπουν νά παρακολουθήσουμε τή λειτουργία του Δικαστηρίου τών Έκκλητών ως Θαλασσίον καί ειδικά τόν τρόπο εκδικάσεως τών λειών⁸⁰.

Η έναρξη τής διαδικασίας γιά λεία έπρεπε ν' αρχίζει μέ τήν υποβολή αναφοράς του καταδρομέα που είχε θέση άγωγής. Τό δικαστήριο θά εξέταζε τά έγγραφα του κρινόμενου σκάφους ή φορτίου καί τούς διάδικους προφορικά. Θά εξέταζε επίσης «κατ' έρωταπόκρισιν» τά πληρώματα τών σκαφών, επιβάτες, αν υπήρχαν, ή όποιον θά μπορούσε νά δώσει στοιχεία γιά τήν κρινόμενη υπόθεση. Αν στήν προανάκριση αυτή τό δικαστήριο βεβαιωνόταν γιά τήν έννομη σύλληψη, διέτασσε «τό ξεφόρτωμα τών πραγματειών εκ του πλοίου», τήν κράτηση του σκάφους καί προσδιόριζε δικάσιμο. Στή διάρκεια τής διαδικασίας θά λαμβάνονταν μέτρα από μέρους τών αρχών του Μεσολογγίου γιά τή διαφύλαξη τής άκεραιότητας τής λείας γιατί, σε περίπτωση που θ' αποφαιζόταν ή απόλυσή της, θά έπρεπε ν' αποζημιωθεί ό ιδιοκτήτης της.

Τό δικαστήριο έχοντας πάντοτε ένώπιόν του αντίγραφο τών χορηγούμενων στους καταδρομείς οδηγίων, θά ζητούσε καί «στοματικός» ή έγγραφους οδηγίες τής κεντρικής κυβερνήσεως «καθότι τά σκάφη τών πλοίων διά τό σέβας, τό όποιον τό έθνος προσφέρει εις τάς βασιλικάς σημαίας, έσυνηθίσθη ως επί τό πλείστον ν' απόλυνται...» Αν ή λεία αποφαιζόταν ως νόμιμη, τό δικαστήριο θά όριζε ήμερομηνία τής πωλήσεώς της σε δημοπρασία. Θά τήν παρακολουθούσαν δύο

78. Γ. Δ. Δημακοπούλου, έ.ά., σ. 157.

79. Ίακ. Βισβίη, 'Η πολιτική δικαιοσύνη κατά τήν Έλληνικήν Έπανάστασιν μέχρι του Καποδιστρίου, Αθήναι 1941, σ. 120-121.

79α. Μέλη του δικαστηρίου διορίσθησαν οι Άναστ. Παλαμάς, Άναγ. Τζιτζώνης, Άθ. Ραζής, Στ. Στάκος, Ν. Καρβούνης, Άναστ. Παπαλουκάς καί Π. Βασιλάκης. Βλ. Ίακ. Βισβίη, έ.ά., σ. 121.

80. Ίακ. Βισβίη, έ.ά., σ. 122 καί έγγρ. 251, σ. 315-316.

δικαστές, ο γραμματέας του δικαστηρίου ο οποίος θά κρατούσε τούς λογαριασμούς, ένας από τούς φροντιστές της Οικονομίας και ένας εκπρόσωπος της τοπικής διοικητικής αρχής. Στη δημοπρασία προβλεπόταν ότι η πώληση έπρεπε να γίνει «*πάντοτε δι' ετοιμών μετρητών*». Από τα χρήματα τα οποία θά συγκεντρώνονταν τό δικαστήριο θά κρατούσε ποσοστό 6% για τα έξοδα της δημοπρασίας, για την καταβολή του τελωνειακού φόρου και για άλλα έξοδα, όπως τα νοίκια των αποθηκών, τούς ναύλους, τό ξεφόρτωμα. Από τα υπόλοιπα χρήματα τό 1/3 θά κρατούσε τό δημόσιο ταμείο και τό 2/3 ο καταδρομέας.

Η λεία πού θ' αποφασιζόταν ως μη νόμιμη, μαζί μέ τά σχετικά έγγραφα πού είχαν κατατεθεί στό δικαστήριο, θά παραδινόταν στον ιδιοκτήτη της, ο οποίος ένυπόγραφα θά βεβαίωνε την άκεραιότητά της κατά την παραλαβή.

Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου των Έκκλητων ως Θαλασσίου θά δικάζονταν σέ δεύτερο βαθμό στό «*Γενικό Δικαστήριο της Ελλάδος*» ή, αν δέν θά είχε στό μεταξύ ίδρυθεί τέτοιο δικαστήριο, σέ θμελή έπιτροπή την οποία άντ' αυτού θά διόριζε ή Προσωρινή Διοίκηση. Ο έκκαλων έπρεπε να καταθέσει ένα καθοριζόμενο από τό δικαστήριο χρηματικό ποσό για την κάλυψη των έξόδων μεταβάσεως του αντιδίκου του στην έδρα της κυβερνήσεως όπου θά γινόταν ή δίκη του δεύτερου βαθμού⁸¹.

Η ρύθμιση της οργανώσεως των δικαστηρίων στή Δυτ. Στερεά συνέπεσε μέ τίς άνησυχητικές πληροφορίες για την ετοιμασία της τουρκο-αιγυπτιακής επιθέσεως. Σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες αυτές ο Μεχμέτ Άλή της Αιγύπτου, παρέχοντας μεγάλους ναύλους και μεγάλες έγγυήσεις ασφάλειας, ναύλωνε σκάφη μέ ευρωπαϊκή σημαία, τά οποία θά μετέφεραν στον ελληνικό χώρο στρατιωτικά σώματα, πολεμοφόδια και τροφές⁸². Η Προσ. Διοίκηση, όπως είναι γνωστό, μη διαθέτοντας τ' απαιτούμενα χρήματα για την όργάνωση και κινητοποίηση ναυτικών πολεμικών μοιρών, κατέφυγε στην έκδοση της προκηρύξεως της 27 Μαΐου 1824, μέ την οποία επιδίωκε να έκφοβίσει τούς πλοιάρχους πού έθεταν στην ύπηρεσία του έχθρου σκάφη τους⁸³. Για να διαλύσει τά ναυλοσυμφωνητικά τους άπειλούσε τή δίωξη και πυρπόληση όσων σκαφών μέ οудέτερη σημαία μετέφεραν έχθρική ιδιοκτησία⁸⁴.

81. Βλ. 'Ιακ. Βισβίξη, έ.ά., σ. 315-317.

82. Βλ. πρόχειρα έφημ. «Ο Φίλος του Νόμου», άρ. 28 της 20 'Ιουν. 1824.

83. ΓΑΚ 'Υπ. Ναυτ. φ. 15 έγγρ. 2734 της 14 'Ιουλ. 1824. — 'Αρχεία Λαζάρου και Γεωργίου Κουντουριώτου (= 'Αρχ. Κουντ.) δημοσιευόμενα υπό 'Αντ. Λιγνού, τ. 3 'Αθήναις 1922, σ. 121.

84. Βλ. έφημ. «'Ελληνικά Χρονικά» άρ. 52 της 28 'Ιουν. 1824. — 'Αρχ. Κουντ., τ. 2 ('Αθήναις 1921), σ. 372. Βλ. και C. W. Crawley, έ.ά., σ. 37. Τά σχετικά μέ τή σύγχυση πού

Οι πληροφορίες για την επικείμενη τουρκο-αιγυπτιακή επίθεση και ιδιαίτερα οι πληροφορίες ότι και στην Πρέβεζα συγκεντρώνονταν πολεμικές ενισχύσεις, υποχρέωσε τόν Μαυροκορδάτο νά ανανεώσει και ενισχύσει τόν αποκλεισμό της Ναυπάκτου και του Πατράικου κόλπου⁸⁵. Για τόν σκοπό τούτο έδωσε καταδρομικές άδειες σέ πολλά σκάφη. Σύμφωνα δέ μέ τό περιεχόμενο της διακηρύξεως της 27 Μαΐου 1824 ό περίπλους της καταδρομής ήταν έκτεταμένος γιά νά εΐναι έφικτός ό έλεγχος και στά πλοία πού έρχονταν από τήν Άλεξάνδρεια. Δόθηκαν βέβαια όδηγίες νά μή παρεκτρέπονται οί καταδρομείς, νά σέβονται τήν ιδιοκτησία τών ουδετέρων και νά μή ζημιώνεται τό έμπόριο, αλλά, όπως άλλωστε ήταν έπόμενο μέ τή συνεκτίμηση γενικότερων συνθηκών, έγιναν πολλές παραβιάσεις και σημειώθηκαν πολλά περιστατικά πειρατείας⁸⁶.

Οι ένέργειες αυτές του Μαυροκορδάτου, ή συνακόλουθη δραστηριότητα έλληνικών σκαφών σέ βάρος Ιόνιων ύπηκόων πού θεωρήθηκε ως πειρατική και ή πραγματική πειρατική συμπεριφορά άλλων⁸⁷, προκάλεσαν τίς διαμαρτυρίες του λόρδου Άρμωστη. Κατηγόρησε (13 Ιουλ. 1824) τόν Μαυροκορδάτο γιά τόν άπαράδεκτο χαρακτήρα της καταδρομής πού επέτρεπε ν' άσκειται και γιά τήν άφέλειά του νά έμπιστευθεί τήν έφαρμογή αποκλεισμών σέ άτομα πού κατηγορήθηκαν ως πειρατές. Άφού, κατά τή μέθοδό του, γιά νά έξασφαλίσει θέση ισχύος στις διαπραγματεύσεις, διέταξε τά καθιερωμένα αντίπινα, δηλαδή τήν άρπαγή κοντά στις Σκρόφες 3-4 έλληνικών καταδρομικών⁸⁸ και 3 υπό εύρωπαϊκή σημαία σκαφών (2 μέ αυστριακή και ένα μέ ρωσική σημαία) τά όποια είχαν θεωρηθεί από τά έλληνικά ως ύποπτα και είχαν κατασχεθεί, άπαίτησε: 1) Τήν τακτική προκήρυξη του αποκλεισμού μέ άκριθή καθορισμό τών όρίων του και τήν άπαραίτητη έπίσημη προειδοποίηση της Ιονικής κυβερνήσεως. 2) Τήν άποζημίωση τών Ιονικής ύπηκόων τας άτόμων πού ζημιώθηκαν από τήν παράνομη άσκηση της καταδρομής⁸⁹. Ο Μαυροκορδάτος έστειλε τόν Γ. Πραιδη

προκάλεσε ή προκήρυξη αυτή, τήν αντίδραση της Ιονικής κυβερνήσεως και τήν άνάκλησή της τελικά δέν θά μάς άπασχολήσουν έδώ.

85. Άρχ. Μαρ., τ. 4, άρ. 1202, σ. 159.

86. ΓΑΚ. Ύπ. Δικ. φ. 6 έγγρ. 2499 της 26 Ιουλ. 1824.

87. Ένδεικτικά και μόνο άναφέρεται ότι ό Γιάννης Κορφιάτης, πλοίαρχος του σκάφους «Καλλιόπη», τό όποίο έφοδίασε μέ άδεια καταδρομής, λήστεψε συμπατριώτες του Κερκυραίους μέσα στο λιμάνι της Κέρκυρας (ΓΑΚ. Ύπ. Δικ. φ. 6 έγγρ. 2499 της 26 Ιουλ. 1824).

88. Μεταξύ αυτών ήταν και ή πασάρα του Μάνθου Τρικούπη, άδελφού του Σπ. Τρικούπη (Άρχ. Μαρ., τ. 4, άρ. 1836, σ. 834, άρ. 1860, σ. 857-858 και άρ. 1918, σ. 925).

89. ΓΑΚ. Ύπ. Δικ. φ. 6 έγγρ. 2499 της 26 Ιουλ. 1824. Ρητά άναφερόταν στην περίπτωση του Διον. Ρουμελιώτη, του όποιου ή καταδρομική δραστηριότητα θεωρήθηκε ως πειρατική (βλ. έφημ. «Έλληνικά Χρονικά», άρ. 63 της 2 Αύγ. 1824. — Άρχ. Μαρ., τ. 4, άρ. 1825 σ. 822, άρ. 1869, σ. 867-868).

νά διαπραγματευθεί μέ τήν Ιονική κυβέρνηση^{89α}. Ἀναγνωρίσθηκε ὁ ἀποκλεισμός Κορινθιακοῦ (=Πατραϊκοῦ) μέ ὅρια ἀπό τήν Κανδήλα μέχρι τή Γλαρέντσα. Ὅσο γιά τόν ἀποκλεισμό τῆς Πρέβεζας θ' ἀναγνωρίζοταν μόνο στήν περίπτωση πού θά διορίζονταν ἐκεῖ μερικά σκάφη γιά τήν πραγματική ἐφαρμογή του⁹⁰. Μέ βάση τίς συμφωνίες αὐτές προκηρύχθηκε (24 Ὀκτ. 1824) ὁ ἀποκλεισμός Πάτρας καί Ναυπάκτου⁹¹. Τόν ἀποκλεισμό αὐτόν ἀναγνώρισε (17 Νοεμ. 1824) ἡ Ιονική κυβέρνησις⁹², ὅπως καί τήν ἀρχή ὅτι ἡ σημαία δέν καλύπτει τό φορτίο, ἀρχή τῆς ὁποίας ἡ ἐφαρμογή ἦταν ἀναγκαία γιά τίς ἐλληνικές ἀρχές γιά ν' ἀντιμετωπίσουν τήν ἐχθρική ἐπίθεση⁹³.

Ἐνῶ διαμφισβητιόταν τό περιεχόμενο τῆς διακηρύξεως τῶν ἀποκλεισμῶν καί ἀνέκυπταν ζητήματα ἀναφορικά μέ τό δικαίωμα τῶν ἐλληνικῶν ἀρχῶν νά δημεύουν θάσει διατάξεων ἀπαράδεκτων γιά τίς ἐνδιαφερόμενες οὐδέτερες Δυνάμεις, τό Δικαστήριον τῶν Ἐκκλητῶν ὡς Θαλάσσιον ὑποχρεώθηκε νά συγκληθεῖ γιά τήν ἐκδίκαση λειῶν. Δίκασε τό μπόβο «Ἡ Ἀγιοτάτη Ἀννουντσιάτα» μέ νεαπολιτάνικη σημαία καί πλοίαρχο τόν Ant. Caserta, τό ὁποῖο πιάσθηκε ἀπό ἐλληνικά καταδρομικά κοντά στό Φισκάρδο. Ἐπειδή ἀποδείχθηκε ὅτι μετέφερε ἐχθρική ἰδιοκτησία, τό σκάφος καί τό φορτίο του ἀποφασίσθηκαν ὡς νόμιμη λεία καί διατάχθηκε ἡ δήμευσί του⁹⁴. Ἀναφέρεται καί ἡ ἐκδίκαση σκάφους μέ ρωσική σημαία πού ἔπιασε ὁ καταδρομέας Τζελίκας καί δύο ἄλλων μέ αὐστριακή σημαία. Τοῦ ἐνός αὐστριακοῦ σκάφους ἀποφασίσθηκε ἡ δήμευση τοῦ σκάφους καί τοῦ φορτίου⁹⁵, ἀφοῦ θά πληρωνόνταν ὁ ναύλος. Οἱ δημευόμενες λείες, τίς ὁποῖες διαχειριζόταν ὁ φροντιστής τῆς Οἰκονομίας, διατέθηκαν μετὰ τόν πλειστηριασμό γιά τή μισθοδότηση στρατιωτικῶν⁹⁶. Ὅσο γιά τά κανόνια τῶν σκαφῶν τά διέθεταν μέ τή συγκατάθεση τῶν πλοιαρχῶν τους μιά καί, ὅπως θά λεχθεῖ παρακάτω, τά σκάφη ἀπελευθερώνονταν, γιά τήν ὁχύρωση τῆς πόλεως⁹⁷.

Ὅπως καί οἱ προηγούμενες ἐπιτροπές ἔτσι καί τό Δικαστήριον τῶν Ἐκκλητῶν, γιά λόγους πολιτικῆς σκοπιμότητος, ἀπέλυσε τά σκάφη μολονότι τά θεώρησε ὡς νόμιμη λεία. Ὅπως καί προηγουμένως ὁμως καί οἱ ἀποφάσεις του δέν ἐφαρμόσθηκαν. Ἀναφέρεται ἐνδεικτικά ἡ

89α. Ἐνῶ συζητοῦσε ὁ Γ. Πραϊδης μέ τόν ἀρμόδιο ὑπάλληλο τῆς Ἀρμοστείας Rudsell στή διπλανή αἴθουσα εἶχε ὀδηγηθεῖ σιδηροδρόμιος ὁ Γ. Κορφιάτης (ΓΑΚ. Ὑπ. Δικ. φ. 6, ἔγγρ. 2499 τῆς 26 Ἰουλ. 1824).

90. ΓΑΚ. Ὑπ. Δικ. φ. 6, ἔγγρ. 2499 τῆς 26 Ἰουλ. 1824.

91. Βλ. ἐφημ. «Ἐφημερίς τῶν Ἀθηνῶν», ἀρ. 18 τῆς 1 Νοεμ. 1824.

92. Ἀρχ. Ὑδρ., τ. 10, σ. 533. — ἐφημ. «Ἐφημ. Ἀθηνῶν» ἀρ. 26 τῆς 29 Νοεμ. 1824.

93. ΓΑΚ. Ἐκτελ. φ. 89, ἔγγρ. Hamilton τῆς 15/27 Μαΐου 1825.

94. ΓΑΚ. Ἐκτελ. φ. 83 ἔγγρ. τῆς 22 Ἀπρ. 1825 καί φ. 92, ἔγγρ. 550 τῆς 25 Μαΐου 1825.

95. Ἀρχ. Μαρ., τ. 4, ἀρ. 1619, σ. 599-600, ἀρ. 1632, σ. 618-620.

96. Ἀρχ. Μαρ., τ. 4, ἀρ. 1632, σ. 619-620.

97. Ἀρχ. Μαρ., τ. 4, ἀρ. 1619, σ. 600.

δυναμική παρέμβαση φρεγάτας της αυστριακής μοίρας Αίγαίου υπέρ του Ant. Caserta⁹⁸ και η διαμαρτυρία του 'Αρμυστή Fr. Adam για την παράνομη δήμευση του σκάφους του⁹⁹.

Μετά την απομάκρυνση του Μαυροκορδάτου από τό Μεσολόγγι (5 'Ιαν. 1825) ή 'Αντί του Γενικού Διευθυντού 'Ενεργούσα 'Επιτροπή (Γ. Σπανιολάκης, 'Ιω.-'Ιακ. Μάγιερ, Κ. Πεταλάς)¹⁰⁰ έκαμε όρισμένες άλλες στην όργάνωση των δικαστηρίων. Κατάργησε ('Ιαν. 1825) τά δύο δικαστήρια πού λειτουργούσαν, δηλ. τό Πρώτον Δικαστήριο καί Δικαστήριο των 'Εκκλητών, καί συγκρότησε μία 7μελή έπιτροπή για την άπονομή της δικαιοσύνης¹⁰¹. Δύο μέλη της έπιτροπής αυτής, στην όποία λίγες μέρες άργότερα προστέθηκε καί τρίτο¹⁰², θά δίκάζαν ως ειρηνοδίκηο καί πρωτοβάθμιο. Τά υπόλοιπα πέντε μέλη Βενδρ. Οικονομόπουλος, 'Αν. Παπαλουκάς, 'Απ. Χαπατζάρης, Σπ. Κουρκουμέλης καί Γ. Τζιτζώνης¹⁰³, θά συγκροτούσαν έπιτροπή ή όποία θά λειτουργούσε ως Δικαστήριο των 'Εκκλητών καί Θαλάσσιο.

Μέ τή νέα σύνθεσή του τό παραπάνω δικαστήριο διατηρήθηκε μέχρι τον 'Απρ. 1825. Στο διάστημα τούτο δίκασε, όσο μπορώ νά γνωρίζω, τό τραμπάκουλο «'Ετοιμος» μέ αυστριακή σημαία καί καπ. τόν Βιάγκο 'Ιω. Μαλαμποτίτζ. Τό σκάφος αυτό πιάσθηκε στις 15 Μαρτίου 1825 από τούς καταδρομείς Χρ. Παύλου καπ. του «'Αγ. Νικόλαος» καί Γ. 'Ιωάννου καπ. του «'Αρσινόη», γιατί παραβίαζε τόν άποκλεισμό της Πάτρας. Μετέφερε σιτάρι, άλεύρι, ψωμί, από τή Ζάκυνθο στην Πάτρα ενώ τά ναυτιλιακά έγγραφά του σημείωναν ως τόπο προορισμού την 'Ιθάκη ή τό Μεσολόγγι. 'Επειδή ή έκφόρτωση μέρους του φορτίου του πρίν νά δικασθεί θεωρήθηκε παράνομη, ή αυστριακή γολέτα «'Αριάδνη» άρπαξε τό «'Ετοιμος»¹⁰⁴ μέ όσο φορτίο του απέμενε καί τό όδήγησε στη Ζάκυνθο. Τό λειοδικείο τότε, για νά καλύψει τούς καταδρομείς, δίκασε τό φορτίο πού βρέθηκε στην κατοχή τους, τό θεώρησε νόμιμη λεία καί άποφάσισε τή δήμευσή του. Τό πλοίο άποφάσισε «νά είναι έλεύθερον... διά την ύπόληψιν της σημαίας του»¹⁰⁵. Δέν γνωρίζω άλλη ύπόθεση πού νά κρίθηκε από τό παραπάνω λειοδικείο.

98. ΓΑΚ. 'Εκτελ. φ. 83 έγγρ. της 22 'Απρ. 1825, καί φ. 92 έγγρ. 550 της 25 Μαΐου 1825.

99. 'Αρχ. Μαρ., τ. 4, άρ. 2049, σ. 1067-1068.

100. 'Η 'Επιτροπή αυτή διατηρήθηκε μέχρι τις 12 Μαρτίου 1825. Βλ. Γ. Δ. Δημακοπούλου, έ.ά., σ. 161-162, 178.

101. 'Αρχ. Μαρ., τ. 5, άρ. 2131, σ. 34.

102. 'Αρχ. Μαρ., τ. 5, άρ. 2136, σ. 39.

103. Για την κρίση της ύποθέσεως σχετικά μέ τό σκάφος «'Ετοιμος» ό Σπ. Κουρκουμέλης άντικαταστάθηκε (Μαρτ. 1825) από τόν Π. Βασιλάκη (ΓΑΚ. 'Υπ. Ναυτ. φ. 15, άπόφ. 37 της 21 Μαρτ. 1825).

104. ΓΑΚ. 'Υπ. Ναυτ. φ. 16, έγγρ. 4330 της 1 'Απρ. 1825.

105. ΓΑΚ. 'Υπ. Ναυτ. φ. 15, άπόφ. 37 της 21 Μαρτ. 1825.

Ἐπιτροπή τόπον ἐπέχουσα Θαλασσίου Δικαστηρίου. Εἶναι γνωστό ὅτι ἀπὸ τὸν Μάρτη τοῦ 1825, μπροστά στὸν κίνδυνο ποῦ ἀπειλοῦσε τὴ Δυτ. Στερεά, εἶχε προταθεῖ ἡ ἀνάθεση τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς διευθύνσεως τοῦ Ἀγώνα σὲ τρεῖς βουλευτές¹⁰⁶. Στὶς 12 Ἀπρ. 1825, πραγματικά, οἱ τρεῖς βουλευτές (Ἰω. Παπαδιαμαντόπουλος, Γ. Καναβός, Δημ. Θέμελης) ποῦ συγκρότησαν τὴ Διευθύνουσα τὰ τῆς Δυτ. Χ. Ἑλλάδος Προσωρινή Ἐπιτροπή ἔφθασαν στοῦ Μεσολόγγι καὶ γιὰ ἓνα χρόνον ἀνέλαβαν τὸ συντονισμό τῶν ἐπιχειρήσεων γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς ἐπαρχίας¹⁰⁷. Ἡ παρουσία τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία θὰ ἀσκούσε τὴν ἐξουσία σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες τῆς κυβερνήσεως, σήμαινε τὴ μείωση τῆς διοικητικῆς αὐτοτέλειας τῆς περιοχῆς. Ἡ Προσ. Διοίκηση, ἐνισχυμένη μέ τὰ χρήματα τοῦ ἀγγλικοῦ δανείου ἦταν σὲ θέση νὰ ὀργανώσει ναυτικές μοῖρες καὶ νὰ ἐφαρμόσει, ἔστω καὶ μέ πολλές δυσκολίες, τοὺς ἀποκλεισμούς¹⁰⁸, ποῦ ἡ τοπικὴ διοίκηση Μεσολογίου δὲν εἶχε τὰ μέσα νὰ πραγματοποιήσει. Οἱ λείες λοιπὸν ἀνῆκαν στὴν ἀρχὴ ἡ ὁποία διακήρυξε καὶ ἐφάρμοζε τοὺς ἀποκλεισμούς καὶ σὲ κείνους ποῦ ἡ ἴδια αὐτὴ ἀρχὴ διόριζε γιὰ τὴν πραγματοποίησή τους. Ἄλλωστε, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σημαντικότερο, ὅπως εἶναι γνωστό¹⁰⁹, ἀπὸ τὸν Ἀπρ. 1825 λειτουργοῦσε στοῦ Ναύπλιο Θαλάσσιο Δικαστήριον γιὰ τὴν ἐκδίκηση τῶν λειῶν καὶ ἀπαγορευόταν στοῦ ἐξῆς ἡ ἐκδίκηση τους ἀπὸ τὰ λειοδικεῖα ποῦ στοῦ παρελθόντος λειτούργησαν καὶ ἄλλοι.

Στὴν περίοδο αὐτὴ ποῦ ἀποτελεῖ τὴν τελευταία φάση τοῦ Ἀγώνα στοῦ Μεσολόγγι μία μόνο ὑπόθεση λείας γνωρίζω ὅτι δικάσθηκε. Ἡ ὑπόθεση αὐτὴ ἀναφερόταν σὲ μέρος τοῦ φορτίου τοῦ μπριγαντίνου «Ὁ Ἀδόλφος» μέ ἀγγλικὴ σημαία καὶ πλοίαρχο τὸν Λουίτζι Τζίλιος. Τό

106. Γ. Δ. Δημακοπούλου, ἔ.ἀ., σ. 179-180.

107. Γ. Δ. Δημακοπούλου, ἔ.ἀ., σ. 180-182.

108. Μετὰ τὴν πρώτη ἀπόφαση τῶν Αἰγυπτίων στὴν Πελοπόννησο (12 Φεβρ. 1825) ἡ κυβέρνησις ἀποφάσισε τὴν ἐνίσχυση τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς Πάτρας, ποῦ εἶχε κηρυχθεῖ στὶς 24 Ὀκτ. 1824. Στὸν Πατραϊκὸ κόλπο λαθρέμποροι ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο καὶ τὴν Κεφαλονιά τροφοδοτοῦσαν τὰ ἐχθρικά στρατεύματα (ΓΑΚ. Ἐκτελ. φ. 90 ἔγγρ. 7586 τῆς 17 Μαΐου 1825). Ἀπὸ τῆς 22 Μαρτ. 1825 προσπαθοῦσε λοιπὸν νὰ συγκροτήσει τὴν ἀπαιτούμενη ναυτικὴ μοῖρα (Ἀρχ. Ὑδρ., τ. 11, σ. 82, 94, 106, 171). Ὁ ἀποκλεισμός ἐνισχύθηκε τελικὰ στὶς ἀρχὲς Μαΐου ὅταν ἀρχίζε ἡ πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου ἀπὸ τὸν Κιουταχὶ (Ἀρχ. Ὑδρ., τ. 11, σ. 259, 268, 283, 439). Τὴν ἴδια περίπου ἐποχὴ κηρύχθηκε (17 Ἰουν. 1825) καὶ ὁ ἀποκλεισμός τοῦ Ἀμβρακικοῦ. Μετὰ τίς ἀποτυχίες τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου στοῦ Αἰγαῖο τὸ καλοκαίρι τοῦ 1825 ὁ τουρκο-αἰγυπτιακὸς στόλος κατέπλευσε στὸν κόλπο τῆς Πάτρας καὶ διέλυσε τὸν ἀποκλεισμό (Κ. Ἀλεξάνδρη, *Αἱ ναυτικαὶ ἐπιχειρήσεις τοῦ ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας Ἀγώνος 1821-1829*, Ἀθῆναι 1930, σ. 98-99). Ἐκτοτε καὶ μέχρι τῆς ἁλώσεως τοῦ Μεσολογγίου οἱ ἐλληνικὲς ναυτικὲς δυνάμεις περιορίζονταν στὴν προσπάθεια διασπάσεως τοῦ ἐχθρικοῦ κλοιοῦ γιὰ τὸν ἀνεφοδιασμό τῆς πόλεως.

109. Βλ. Θ. Ἀ. Χαλκιοπούλου, ἔ.ἀ., σ. 19-21. — Ἐλ. Ράφτη, *Περὶ θαλασσίων λειῶν καὶ λειοδικειῶν διαρκούντος τοῦ ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας Ἀγώνος τῶν Ἑλλήνων (1821-1830)*, Θεσσαλονίκη 1980, σ. 48-49.

σκάφος τούτο πού ναύλωσε ὁ ἀγγλικῆς ὑπηκοότητας Τομάζο Ρίτζο, ἔμπορος στήν Κωνσταντινούπολη, πιάσθηκε (9 Ἰουνίου 1825) ἔξω ἀπό τή Γλαρέντσα ἀπό τούς Ἀντ. Μπάμπα, καπ. τοῦ «Θεμιστοκλῆς», καί Ἰω. Γκέλη, καπ. τοῦ «Ἐπαμεινώνδας», πού μετεῖχαν στή ναυτική μοῖρα ὑπό τόν Γ. Νέγκα¹¹⁰.

Πρέπει νά σημειωθεῖ κατ' ἀρχήν, ὅτι ἡ προσαγωγή τοῦ παραπάνω σκάφους στό Μεσολόγγι, ἀντί γιά τό Ναύπλιο, ἦταν ἀποτέλεσμα, ὅπως ἔγραφε ὁ Γ. Νέγκας στούς προκρίτους τῆς Ὑδρας, τῆς ἀμχανίας καί ἀνασφάλειας πού αἰσθάνονταν τότε οἱ ναυτικοί, οἱ ὁποῖοι δέν ἤξεραν «τί γίνεται μέρα παραμέρα»¹¹¹. Δέν διακινδύνευαν δηλαδή νά τό ὀδηγήσουν στό Ναύπλιο φοβούμενοι μήπως ἀρπαγεῖ ἀπό ἐχθρικά ἢ ἀπελευθερωθεῖ ἀπό πολεμικά τῆς σημαίας του.

Ἡ διαδικασία πού ἀκολουθήθηκε στό Μεσολόγγι ὑπῆρξε ἐνδεικτική γιά τήν ἐξάρτηση τῆς ἐκεῖ τοπικῆς ἀρχῆς ἀπό τήν Προσ. Διοίκηση καί τήν εὐθυγράμμιση τῆς πρώτης στίς διατάξεις πού ἡ δεύτερη θέσπισε.

Μετά τήν ἀναφορά - ἀγωγή τοῦ Ἑλληνα πλοίαρχου στή Διευθυντική Ἐπιτροπή Μεσολογγίου συγκροτήθηκε μέ διαταγή τῆς 5μελῆς «Ἐπιτροπή τόπον ἐπέχουσα Θαλασσίου Δικαστηρίου». Μέλη τῆς ἐπιτροπῆς διορίσθηκαν οἱ Ἀθ. Ραζῆς - Κότζικας, Ἀλ. Τσιμπουράκης, Ν. Κομπότης, Π. Μπονισέρης καί Ν. Λουριώτης¹¹². Τήν ἀπόφαση τῆς 5μελοῦς ἐπιτροπῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία ἔκρινε τό φορτίο ὡς νόμιμη λεία καί διέταξε τή δήμευσή της, ἀφοῦ θά καταβαλλόταν στόν πλοίαρχο ὁ ναύλος του, διαβίβασε ἡ Διευθυντική Ἐπιτροπή στήν Προσ. Διοίκηση γιά ἐπικύρωση.

Ὅσο γιά τή διανομή τῆς λείας ἐφαρμόσθηκαν οἱ σχετικές διατάξεις τῆς Προσ. Διοικήσεως σύμφωνα μέ τίς ὁποῖες ποσοστό 15% θά κρατοῦσε τό δημόσιο ταμεῖο τῆς κυβερνήσεως καί 85% θά ἔπαιρναν ὅσοι μετεῖχαν στήν κατάληψη τοῦ σκάφους. Τό μερίδιο τῆς κυβερνήσεως μπορούσε ἡ Διευθυντική Ἐπιτροπή νά χρησιμοποιήσει καί νά διαθέσει (π.χ. γιά τόν ἐπαισιισμό τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων τῆς ἄμυνας τῆς πόλεως) μετά τήν ἔγκριση τῆς κυβερνήσεως¹¹³.

Εὐάριθμες ἦταν οἱ λείες πού ὀδηγήθηκαν καί κρίθηκαν στό Μεσολόγγι ἀφ' ὅτου διακηρύχθηκαν οἱ ἀποκλεισμοί (1822) καί μέχρις ὅτου ὁ ἐχθρικός κλοιός διέκοψε (1826) τήν ἐπικοινωνία τῆς πόλεως ἀπό τή θάλασσα. Τό μέγεθός τους σχετίζεται μέ τή ναυτική δύναμη πού ἡ τοπική ἀρχή μπορούσε νά κινητοποιεῖ. Ἀλλά καί αὐτές οἱ λείες οἱ ὁποῖες κρίθηκαν ὡς νόμιμες καί ἐκπλειστηριάσθηκαν περισσότερα

110. Ἀρχ. Ὑδρ., τ. 11, σ. 368-370.

111. Ἀρχ. Ὑδρ., τ. 11, σ. 368-370.

112. ΓΑΚ. Ἐκτελ. φ. 99 ἔγγρ. 1138 τῆς 8 Ἰουλ. καί συνημ. ἀπόφ. τῆς 22 Ἰουν. 1825. - Θαλ. Δικ. φ. 4 ὑπόθ. «Ἀδόλφος».

113. ΓΑΚ. Ἐκτελ. φ. 99 ἀπόφ. τῆς 22 Ἰουν. 1825. - Ὑπ. Ναυτ. φ. 22 ἔγγρ. 837 τῆς 17 Ἰουν. 1825.

προβλήματα δημιούργησαν στην τοπική αρχή παρά όφελος. Ἡ γειτνίαση μέ τήν ὑπό ἀγγλική προστασία Ἑπτάνησο εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τήν παρέμβαση τῶν ἀγγλικῶν σκαφῶν, τά ἀντίποινα σέ βάρος τῶν Ἑλλήνων καταδρομέων καί τήν ἀπελευθέρωση τῶν σκαφῶν πού πιάνονταν. Ἐν τούτοις κείνο πού θά πρέπει νά ἐπισημανθεῖ εἶναι κυρίως ἡ προσοχή μέ τήν ὁποία ἡ τοπική ἀρχή τῆς Δυτ. Στερεᾶς χειρίσθηκε τό ζήτημα τῶν λειῶν. Ἐμπιστεύθηκε τήν ἐκδίκασή τους ἀρχικά σέ ἐπιτροπές πού ἀποτελοῦσαν ἄτομα τά ὁποία ἀπό τή ναυτεμπορική ἐνασχόλησή τους ἦταν ἐμπειρα στίς ἀρχές πού ἐπικρατοῦσαν κατά τή διεξαγωγή τοῦ πολέμου στή θάλασσα, ὅπως λόγου χάρι οἱ Ἄν. Παπαλουκάς, Ν. Λουριώτης, καί ἄτομα μέ κύρος, ὅπως οἱ Ἀθ. Ραζής - Κότζικας, Π. Παλαμάς, καί μετά σέ τακτικό δικαστήριο. Ἀλλά καί τοῦτο ἔχει σημασία, ὅτι ἡ τοπική αὐτή ἀρχή γιά λόγους πολιτικῆς σκοπιμότητας, γιά νά μή προκαλέσει δηλαδή τήν ἀντίδραση τῶν οὐδετέρων Δυνάμεων, προτίμησε, ἀπεκδυόμενη τίς περισσότερες φορές ἀπό τά δικαιώματά της, νά στερηθεῖ τά κέρδη, τά ὁποία θά εἶχε ἀπό τήν ἐκποίηση τῶν δημευόμενων σκαφῶν, καί νά τά ἀπολύει.

SUMMARY

D. Themeli-Catifori, *The prize courts in Western Greece*

In Western Greece, where the geographical position and the general conditions were responsible of some administrative autonomy, the local authorities after the blockades were made known, established prize courts for the trial of captured ships or goods. Originally, they were three-member committees consisted of individuals familiarized with customary law due to their maritime trade activities. After the judiciary organisation of Western Greece, the trial of prizes was included in the terms of reference of the court of second instance which was considered as Maritime. After the establishment of a special court at the seat of the Government and after the abolishment of those which acted in the periphery, the last type of prize courts was a five-member committee which albeit appointed by the local authorities of Western Greece, was under the control of the central Government. The principle followed by the prize courts was that the flag does not protect either the ship or its cargo. Due to the violence used by agents of the European Powers and due to the political appreciation by the local authorities, prizes considered as good prizes were discharged. From the good prizes distributed between the privateers and the local authorities, the portion of the latter was set aside for the needs of the revolution.